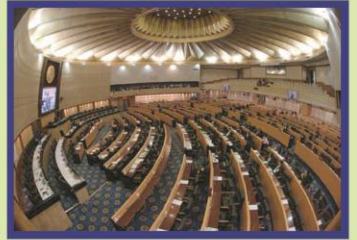

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

กองทุนยุติธรรม

พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๕/๒๕๕๘

วันศุกร์ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

อ.พ. ๔๗/๒๕๕๘

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม

เหตุผล

โดยที่กองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มีงบประมาณที่จำกัด ประกอบกับไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ทำให้กองทุนไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างทั่วถึงเสมอภาค และเป็นธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของประชาชน ดังนั้น สมควรกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... มีเนื้อหารวม จำนวน ๔๔ มาตราสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนยุติธรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ หมวด ๑ กองทุนยุติธรรม

๒.๑.๑ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน (ร่างมาตรา ๕)

๒.๑.๒ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงการถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ การก่อตั้งสิทธิหรือกระทำนิติกรรมใด ๆ และกระทำการอื่นใดที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๖)

๒.๑.๓ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมประกอบด้วย เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาจากกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๔๑ เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับในคดีอาญาตามมาตรา ๘ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุนยุติธรรม ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนยุติธรรม และเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนยุติธรรมได้รับไม่ว่ากรณีใด ทั้งนี้ เงินและทรัพย์สินของกองทุนยุติธรรมไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (ร่างมาตรา ๗)

๒.๑.๔ กำหนดให้เงินกองทุนยุติธรรมให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมหรือการบริหารกองทุนยุติธรรม และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๘)

๒.๑.๕ กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนยุติธรรม คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการรับคำขอรับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอความเห็นประกอบคำขอรับความช่วยเหลือ เพื่อเสนอให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณา ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม รับเงิน จ่ายเงิน และเก็บรักษาเงินของกองทุนยุติธรรมตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และการให้บริการของกองทุนยุติธรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม เก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม และปฏิบัติการอื่นหรือกระทำกิจการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๑)

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๑.๖ กำหนดให้ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมในจังหวัดอื่นที่มีใช้ กรุงเทพมหานครให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนยุติธรรมสำหรับเขตจังหวัดนั้น (ร่างมาตรา ๑๒)

๒.๒ หมวด ๒ คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม

๒.๒.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภาทนายความ และ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จำนวน ๖ คน เป็นกรรมการ ทั้งนี้ ให้รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนยุติธรรมจำนวน ๒ คน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ร่างมาตรา ๑๓)

๒.๒.๒ กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ต้องมีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกพักงาน หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ หรือออกจากงานไว้ก่อน ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และไม่เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ (ร่างมาตรา ๑๔)

๒.๒.๓ กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี (ร่างมาตรา ๑๕)

๒.๒.๔ กำหนดให้นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งกรณีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๔ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริต ต่อหน้าที่ (ร่างมาตรา ๑๖)

๒.๒.๕ กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม ออกระเบียบต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมมอบหมาย กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรม พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานผลการจัดการกองทุนยุติธรรม

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

และรายงานประจำปี ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน ยุติธรรม และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ยุติธรรมหรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมอบหมาย (ร่างมาตรา ๑๘)

๒.๒.๖ กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ให้ความช่วยเหลือคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอ ในทุกภารกิจของกองทุนทั่วราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๐)

๒.๒.๗ กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดนอกจากรุงเทพมหานคร เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือ บุคคลที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชน ในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

๒.๒.๘ กำหนดให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๒๔)

๒.๒.๙ กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและ อนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๕)

๒.๓ หมวด ๓ การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน

๒.๓.๑ กำหนดให้บุคคลอาจขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราว การอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การยื่นคำขอ แบบคำขอ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

๒.๓.๒ กำหนดให้การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วย ค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม กำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

๒.๓.๓ กำหนดให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและ การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการ และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ จากกองทุน และโอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทา ความเสียหายตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๘)

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๓.๔ กำหนดให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้คำนึงถึงว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุภัยอันตรายประการใดหรือไม่ (ร่างมาตรา ๒๙)

๒.๓.๕ กำหนดให้การปล่อยชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย กองทุนยุติธรรมอาจมอบอำนาจให้แก่พนักงานของกองทุนยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้องขอลปล่อยชั่วคราวและเป็นผู้ลงนามในสัญญาประกันก็ได้ ทั้งนี้ คำร้องขอลปล่อยชั่วคราวต้องแนบหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนยุติธรรม สำเนาหนังสือสัญญาของผู้ต้องหาหรือจำเลย และสำเนาหนังสือค้ำประกันไปด้วย (ร่างมาตรา ๓๐)

๒.๓.๖ กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ และเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมเห็นสมควร ทั้งนี้ หลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการได้รับเงินช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๑)

๒.๓.๗ กำหนดให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือมีอำนาจพิจารณาให้การสนับสนุนผู้เสนอโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอความช่วยเหลือและการให้การสนับสนุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๒)

๒.๔ หมวด ๔ การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ

๒.๔.๑ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีรวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบตามที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๓)

๒.๔.๒ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมยื่นรายงานแสดงการจัดการจัดการกองทุนยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๔)

๒.๔.๓ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนยุติธรรมเสนอผู้สอบบัญชีภายใน ๖๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (ร่างมาตรา ๓๕)

๒.๔.๔ กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๓๖)

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๒.๔.๕ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (ร่างมาตรา ๓๘)

๒.๔.๖ กำหนดให้การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุนยุติธรรมให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๔๐)

๒.๕ หมวด ๕ บทเฉพาะกาล

๒.๕.๑ กำหนดให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๑)

๒.๕.๒ กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๒)

๒.๕.๓ กำหนดให้คำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๓)

๒.๕.๔ กำหนดให้บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔๔)

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

๑. ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้เดือดร้อนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมให้เข้าสู่ความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะมีกฎหมายกำหนดชัดเจนในการปฏิบัติงาน ตามกรอบแนวคิดหลักการและแนวทางปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid Criminal Justice System) ที่เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ข้อ ๑๑.๕ ส่งเสริมกองทุนยุติธรรมเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และเยียวยาผู้บริสุทธิ์หรือได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นธรรม

๒. ทำให้เกิดการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อประโยชน์ในการทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว สามารถจัดหางบประมาณ จัดหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญคือ กองทุนฯ จะมีความยั่งยืนและสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มที่

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๓. เป็นการสร้างเสริมที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมถือเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม การประกันตัวบุคคล การช่วยเหลือประชาชนในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน รวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน

๔. ทำให้ประชาชนเข้าถึงความช่วยเหลือได้โดยเร็วและทันเวลา เนื่องจากหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งมีโอกาสในการยุติคดีความนอกศาลมากขึ้น

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

- เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ฉบับนี้ เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม การประกันตัวบุคคล การช่วยเหลือบุคคลในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนแล้วนั้น ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันผู้ที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองได้อยู่แล้ว ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมนี้

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการ ของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณา ของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
มิถุนายน ๒๕๕๘

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายันท ผาสุข	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย
นางสาวสุภางค์จิตต์ ไตรเทพพิสัย	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นายธีรพัฒน์ พิเชฐวงศ์	นิติกรชำนาญการ
นายทศวิมล เกียรติทัตต์	วิทยากรชำนาญการ
นางพวงผกา วรศิลป์	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวอมรรรัตน์ สงเคราะห์ธรรม	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
นางสาวศิริพร แซ่ลี	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย	โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสาร ประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้น ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมาย วุฒิสภา ชั้น ๑ อาคารรัฐสภา ๒ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... ก

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ๑

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

- คำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (๑๐ คำถาม)
กองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ..... - ๑ -
- หลักการและแนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือ
ด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles
and Guidelines on Access to Legal Aid Criminal Justice System) ..... - ๘ -
- สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมในภาพรวม ..... - ๒๘ -
- สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม ปี ๒๕๕๘ ..... - ๓๐ -
- “กองทุนยุติธรรม” สิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในแวดวงยุติธรรม ..... - ๓๑ -
- ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... - ๓๔ -

ภาคผนวก

: ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ..... (๑)

: หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๘๓๙ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ..... (๒)

: ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ..... (๓)

: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)..... (๑๓)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของ
ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมา

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญ

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม

๑.๒ เหตุผล

โดยที่กองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มีงบประมาณที่จำกัด ประกอบกับไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ทำให้กองทุน ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของประชาชน ดังนั้น สมควรกำหนดให้ กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทธรณ์คดีสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมาย แก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนยุติธรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. มาตรารักษาการ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ระเบียบและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

๗. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๗.๑ หมวด ๑ กองทุนยุติธรรม

๗.๑.๑ กำหนดให้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การดูแลเมตตาสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน (ร่างมาตรา ๕)

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เรียกว่า “กองทุนยุติธรรม” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การดูแลเมตตาสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

๗.๑.๒ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๕ และอำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงการถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินสิทธิต่าง ๆ การก่อตั้งสิทธิหรือกระทำนิติกรรมใด ๆ และกระทำการอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๖)

มาตรา ๖ ให้กองทุนมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์
ตามมาตรา ๕ และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิหรือกระทำนิติกรรมใด ๆ
- (๓) กระทำการอื่นใดที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จ

ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

๗.๑.๓ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมประกอบด้วย เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาจาก
กองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม
ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๔๑ เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงิน
ที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับในคดีอาญาตามมาตรา ๘
เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุนยุติธรรม ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
ยุติธรรม และเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนยุติธรรมได้รับไม่ว่ากรณีใด ทั้งนี้ เงินและทรัพย์สิน
ของกองทุนยุติธรรมไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามมาตรา ๔๑
  - (๒) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
  - (๓) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๘
  - (๔) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุน
  - (๕) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
  - (๖) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด
- เงินและทรัพย์สินของกองทุนไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

๗.๑.๔ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมมีรายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญา
ประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลและ
ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับในคดีอาญา
(ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ ให้กองทุนมีรายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกัน
ต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับในคดีอาญา ทั้งนี้ ในอัตราไม่เกิน
ร้อยละสองของจำนวนเงินเฉพาะส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๗.๑.๕ กำหนดให้เงินกองทุนยุติธรรมให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ การช่วยเหลือประชาชน ในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ทางกฎหมาย แก่ประชาชน และการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมหรือการบริหารกองทุนยุติธรรม และกิจการอื่น ที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- (๒) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (๓) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด

สิทธิมนุษยชน

(๔) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

(๕) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับ

หรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

๗.๑.๖ กำหนดให้ในกิจการของกองทุนยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้แทนกองทุนยุติธรรม เพื่อการนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรม จะมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติงานในเรื่องใดแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ ในกิจการของกองทุนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ปลัดกระทรวง ยุติธรรมเป็นผู้แทนกองทุน เพื่อการนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมจะมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติงาน ในเรื่องใดแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๑.๗ กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนยุติธรรม คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ในการรับคำขอรับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้ เสนอความเห็นประกอบคำขอรับ ความช่วยเหลือ เพื่อเสนอให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณา ประสานงานและร่วมมือ กับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม รับเงิน จ่ายเงิน และเก็บรักษาเงินของกองทุนยุติธรรมตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุน ยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และการให้บริการของกองทุนยุติธรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม เก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม และปฏิบัติการอื่นหรือกระทำกิจการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการหรือ คณะอนุกรรมการ (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง
ยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุน คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
หรือบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับคำขอรับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอความเห็นประกอบคำขอตาม (๑) เพื่อเสนอให้คณะอนุกรรมการ
ที่เกี่ยวข้องพิจารณา
- (๓) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงาน
เอกชน ในการดำเนินงานของกองทุน
- (๔) รับเงิน จ่ายเงิน และเก็บรักษาเงินของกองทุนตามระเบียบที่คณะกรรมการ
กำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- (๕) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และการให้บริการของกองทุน เพื่อสนับสนุน
การดำเนินงานของกองทุน
- (๖) เก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงาน
ของกองทุน
- (๗) ปฏิบัติการอื่นหรือกระทำกิจการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ
หรือคณะอนุกรรมการ

๗.๑.๘ กำหนดให้ในการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมในจังหวัดอื่นที่มีมิใช่
กรุงเทพมหานครให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวง
ยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนยุติธรรมสำหรับเขตจังหวัดนั้น (ร่างมาตรา ๑๒)

มาตรา ๑๒ ในการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดอื่นที่มีมิใช่กรุงเทพมหานคร
ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่
เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนสำหรับเขตจังหวัดนั้น

๗.๒ หมวด ๒ คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม

๗.๒.๑ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๑๓)

มาตรา ๑๓ ให้มีคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วยรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ
ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนสำนักงานประมาณ
ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
ผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ
และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจำนวนหกคน
เป็นกรรมการ

ให้รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงยุติธรรม
เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุน
ยุติธรรมจำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๗.๒.๒ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๑๔)

มาตรา ๑๔ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกพักงาน หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน
- (๗) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย
- (๘) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๙) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ

๗.๒.๓ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๑๕)

มาตรา ๑๕ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ภายในหกสิบวัน ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการที่ได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

๗.๒.๔ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่นอกเหนือจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ (ร่างมาตรา ๑๖)

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔
- (๔) รัฐมนตรีให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่

ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๗.๒.๕ กำหนดให้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง (ร่างมาตรา ๑๗)

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

๗.๒.๖ กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๑๘)

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการดำเนินงานของกองทุน
- (๒) ออกระเบียบต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการ

มอบหมาย

- (๔) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ของกองทุน

- (๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานแสดงการจัดการกองทุนและรายงานประจำปี
- (๖) ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- (๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

๗.๒.๗ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการประชุมของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๑๙)

มาตรา ๑๙ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๗.๒.๘ กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอในทุกภารกิจของกองทุนทั้วราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๐)

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอในทุกภารกิจของกองทุนทั้วราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือรายงานผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อคณะกรรมการในรอบสามเดือน

๗.๒.๙ กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือบุคคลที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๑)

มาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือบุคคลที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ให้หัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายตามมาตรา ๑๒ ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด

ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดรายงานผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง

๗.๒.๑๐ กำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถเสนอคำขอให้คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดพิจารณาได้ ให้ประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือประธานอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณีพิจารณาให้ความช่วยเหลือแทนคณะอนุกรรมการ และรายงานให้คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว (ร่างมาตรา ๒๒)

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถเสนอคำขอให้ คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดพิจารณาได้ ให้ประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือประธานอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี พิจารณาให้ความช่วยเหลือแทนคณะอนุกรรมการ และรายงานให้คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ หรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว

๗.๒.๑๑ กำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การดำรงตำแหน่ง การพ้นจาก ตำแหน่ง และการประชุมของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือและคณะอนุกรรมการ ประจำจังหวัดโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๒๓)

มาตรา ๒๓ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การดำรงตำแหน่ง การพ้นจาก ตำแหน่ง และการประชุมของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือและคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด โดยอนุโลม

๗.๒.๑๒ กำหนดให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๒๔)

มาตรา ๒๔ ให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๗.๒.๑๓ กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและ อนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๒๕)

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและอนุกรรมการ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๗.๓ หมวด ๓ การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน

๗.๓.๑ กำหนดให้บุคคลอาจขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด สิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอ แบบคำขอ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖)

มาตรา ๒๖ บุคคลอาจขอความช่วยเหลือจากกองทุนในการดำเนินคดี การขอลดปล่อยชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอ แบบคำขอ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๓.๒ กำหนดให้การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วย ค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

มาตรา ๒๗ การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วย ค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๓.๓ กำหนดให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน และโอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น (ร่างมาตรา ๒๘)

มาตรา ๒๘ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- (๒) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- (๓) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

๗.๓.๔ กำหนดให้การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการขอลดยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้คำนึงถึงว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุร้ายอันตรายประการใดหรือไม่ (ร่างมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการขอลดยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้คำนึงถึงว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุร้ายอันตรายประการใดหรือไม่

๗.๓.๕ กำหนดให้การขอลดยชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย กองทุนยุติธรรมอาจมอบอำนาจให้แก่พนักงานของกองทุนยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้องขอลดยชั่วคราวและเป็นผู้ลงนามในสัญญาประกันก็ได้ ทั้งนี้ คำร้องขอลดยชั่วคราวต้องแนบหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนยุติธรรม สำเนาหนังสือสัญญาของผู้ต้องหาหรือจำเลย และสำเนาหนังสือค้ำประกันไปด้วย (ร่างมาตรา ๓๐)

มาตรา ๓๐ การขอลดยชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย กองทุนอาจมอบอำนาจให้แก่พนักงานของกองทุนหรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้องขอลดยชั่วคราวและเป็นผู้ลงนามในสัญญาประกันก็ได้

คำร้องขอลดยชั่วคราวต้องแนบหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุน สำเนาหนังสือสัญญาของผู้ต้องหาหรือจำเลย และสำเนาหนังสือสัญญาค้ำประกันตามวรรคสี่ไปด้วย หนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนต้องระบุว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยผิดสัญญาประกันและถูกปรับเป็นเงินเท่าใด กองทุนจะเป็นผู้ชำระแทน

ก่อนออกหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุน จะต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ประสงค์จะได้รับการปล่อยชั่วคราวทำหนังสือสัญญาให้กองทุนไว้ว่า หากกองทุนต้องชำระเงินค่าปรับตามวรรคสามเป็นจำนวนเท่าใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะชดใช้เงินให้แก่กองทุนจนครบถ้วน และผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องนำสามีภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้าง มาเป็นผู้ค้ำประกันด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการออกหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๓.๖ กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหาย ที่ตนได้รับ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางร่างกายและจิตใจ เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถ ประกอบการงานได้ตามปกติ และเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมเห็นสมควร ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการได้รับเงินช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๑)

มาตรา ๓๑ ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหาย ที่ตนได้รับ ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจ

(๒) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

(๔) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการได้รับเงินช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๓.๗ กำหนดให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือมีอำนาจพิจารณาให้การสนับสนุน ผู้เสนอโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขอความช่วยเหลือและการให้การสนับสนุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๒)

มาตรา ๓๒ คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือมีอำนาจพิจารณาให้การสนับสนุน ผู้เสนอโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอความช่วยเหลือและการให้การสนับสนุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๔ หมวด ๔ การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ

๗.๔.๑ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีรวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบตามที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๓)

มาตรา ๓๓ กองทุนต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชีรวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

๗.๔.๒ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมยื่นรายงานแสดงการจัดการจัดการกองทุนยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนด (ร่างมาตรา ๓๔)

มาตรา ๓๔ ให้กองทุนยื่นรายงานแสดงการจัดการกองทุนต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด

๗.๔.๓ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนยุติธรรมเสนอผู้สอบบัญชีภายใน ๖๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (ร่างมาตรา ๓๕)

มาตรา ๓๕ ให้กองทุนจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนเสนอผู้สอบบัญชีภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

๗.๔.๔ กำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนยุติธรรม (ร่างมาตรา ๓๖)

มาตรา ๓๖ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุน

๗.๔.๕ กำหนดให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานการสอบบัญชีของกองทุนยุติธรรมเสนอต่อ
คณะรัฐมนตรีภายใน ๑๕๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้ประกาศงบการเงินที่ผู้สอบบัญชี
ได้ตรวจสอบแล้วและรายงานการสอบบัญชีในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๓๗)

มาตรา ๓๗ ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อ
คณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้ประกาศงบการเงินที่ผู้สอบบัญชี
ได้ตรวจสอบแล้วและรายงานการสอบบัญชีในราชกิจจานุเบกษา

๗.๔.๖ กำหนดให้กองทุนยุติธรรมจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
เพื่อทราบภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (ร่างมาตรา ๓๘)

มาตรา ๓๘ ให้กองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ
ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

๗.๔.๗ กำหนดให้ปีบัญชีของกองทุนยุติธรรมหมายถึงปีงบประมาณ (ร่างมาตรา ๓๙)

มาตรา ๓๙ ปีบัญชีของกองทุนหมายถึงปีงบประมาณ

๗.๔.๘ กำหนดให้การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุนยุติธรรม
ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของ
กระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๔๐)

มาตรา ๔๐ การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุน
ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

๗.๕ หมวด ๕ บทเฉพาะกาล

๗.๕.๑ กำหนดให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับ
กองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม
ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้
(ร่างมาตรา ๔๑)

มาตรา ๔๑ ให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุน
ยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุน
ยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

๗.๕.๒ กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๔๒)

มาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

๗.๕.๓ กำหนดให้คำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๔๓)

มาตรา ๔๓ คำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอนุโลม และถ้าคำขอดังกล่าวมีข้อความแตกต่างไปจากคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอสั่งให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

๗.๕.๔ กำหนดให้บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔๔)

มาตรา ๔๔ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำชี้แจงตามหลักเกณฑ์ตรวจสอบความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ (๑๐ คำถาม)

กองทุนยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

*****

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจนั้นคืออะไร

กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใดๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม โดยมีการออก ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขึ้นซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายรวม ๘ กรณี ดังนี้

- (๑) การวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว
- (๒) การจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี
- (๓) การชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง
- (๔) การดำเนินคดีเกี่ยวกับการพิสูจน์ทางคดีฯ
- (๕) การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ได้แก่ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก
- (๖) การคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรม...
- (๗) ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา... หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่สิบรายขึ้นไป
- (๘) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

๑.๒ มีความจำเป็นในการทำภารกิจนั้นเพียงใด

ในอดีตที่ผ่านมา การเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนเป็นเรื่องยากมาก ด้วยเหตุผลในหลายประการ ทั้ง “การไม่มีความรู้” ความเข้าใจบทบัญญัติของกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึงได้โดยชอบธรรม ทำให้ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลที่อยู่ในภาวะที่เหนือกว่า และเหตุผลสำคัญอย่างยิ่ง คือ “ความยากจน” ของประชาชนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม เนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีนั้น จะต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นมากมาย ทั้งค่าจ้างทนาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แม้แต่ค่าประกันตัวที่จะได้มีโอกาสออกมาสู่คดีก็แทบจะไม่มี เพื่อไม่ให้ต้องถูกคุมขัง ยิ่งบางครั้งทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในคุกแทนค่าปรับเพราะไม่มีเงินจ่ายด้วยซ้ำไป สำหรับคนจน คนยากไร้แล้ว เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย การต่อสู้คดีในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องใหญ่และหนักหนาสาหัส เพราะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นต้นทุนในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้ยากไร้ คนยากจนนั้นยากจะหาได้

๑.๓ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องใด

กองทุนยุติธรรมสามารถช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัด ๑) ด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ต้องมีแหล่งรายได้อื่น นอกเหนือจากเงินงบประมาณ และหมุนเวียนกลับกองทุน ๒) ด้านกฎหมาย ต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อประโยชน์ในการทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน ๓) ด้านแหล่งรายได้ ต้องมีแหล่งที่มาของ

รายได้ที่มีความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผล ดังนั้นกระทรวงยุติธรรมจึงได้นำเสนอร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... เพื่อแก้ไขในเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้น

๑.๔ มาตรการที่จะบรรล่วัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร

๑) การออก ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... ให้มีผลบังคับใช้

๒) กลไกการดำเนินงานยุติธรรมตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... มี ๒ ระดับ

***กลไกระดับชาติในนามคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม” ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นายกษัตราธิราช และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เรื่องการค้ามนุษย์สิทธิเสรีภาพของประชาชนอันเป็นที่ประจักษ์ ๖ คนเป็นกรรมการ (มาตรา ๑๘)

***คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ เพื่อพิจารณาคำขอรับการช่วยเหลือกองทุนยุติธรรม

***กลไกระดับจังหวัดในนามคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด เพื่อพิจารณาคำขอรับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม

๓) การกระจายอำนาจการพิจารณาคำขอความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมทั้ง ๗๖ จังหวัด โดยมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดเพื่อทำหน้าที่พิจารณาช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม (มาตรา ๒๗,๒๘)

๑.๕ มีทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรล่วัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร

ในกรณีที่ ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... ยังไม่ตราเป็นกฎหมาย ขณะนี้ยังคงใช้ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมถึงระเบียบ ประกาศ และคำสั่งต่างๆ ที่ยึดถือปฏิบัติอยู่ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่คล่องตัวจึงเสนอให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ

๑.๖ ภารกิจนั้นจะแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้เพียงใด

๑) พิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๒) พยายามปรับปรุงกองทุนยุติธรรมให้ดียิ่งขึ้น

๓) ให้กองทุนยุติธรรมเป็นนิติบุคคล สามารถรับช่วงสิทธิไล่เบียดต่อผู้กระทำความผิด

๔) ปัจจุบันกองทุนยุติธรรมมีแหล่งที่มาของรายรับจากงบประมาณเพียงอย่างเดียวจึงเห็นว่าควรมีแหล่งที่มาของรายรับจากแหล่งอื่น นอกเหนือจากเงินงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม เช่น เงินค่าปรับ เงินค่าธรรมเนียมศาล เพื่อนำเงินเหล่านั้นมาช่วยเหลือคนยากจน แต่เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดินก็ยังคงมีอยู่

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

การดำเนินงานกองทุนยุติธรรม เป็นภารกิจหนึ่งของตามคำแถลงนโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๗ นโยบายที่ ๑๑ การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ข้อ ๑๑.๕ ได้กำหนดให้ ต้องมีการส่งเสริมกองทุนยุติธรรม เพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคน ยากจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพ

กองทุนยุติธรรมมีเจตนารมณ์สำคัญที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้ได้รับความเดือดร้อนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใดๆ เพื่อเป็นการปกปิดรักษาสิ่งแฉดล่อม ดังนั้นภารกิจกองทุนยุติธรรม รัฐควรเป็นผู้ดำเนินการเนื่องจากมีเงินส่วนหนึ่งจากรัฐบาลจัดสรรให้

๓. ความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๓.๑ ในการทำภารกิจนั้นจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายออกมาบังคับหรือไม่ ถ้าไม่ตรากฎหมายจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างไร

ภารกิจกองทุนยุติธรรม เป็นการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายแก่ผู้ยากไร้ ผู้เดือดร้อนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยส่วนใหญ่จะเป็นการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือประชาชนด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี การบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพผู้เดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมซึ่งในการพิจารณาคำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรมจะต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาตามคำสั่งทางปกครองที่จะอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติเรื่อง ซึ่งจะต้องมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นประเด็นที่ถูกยกเป็นเรื่องร้องเรียน ฟ้องร้องในศาลปกครองได้ ดังนั้นเรื่องกองทุนยุติธรรม จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับที่ชัดเจน

๓.๒ ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมาย กฎหมายนั้นควรเป็นกฎหมายระดับชาติหรือกฎหมายระดับท้องถิ่น

กองทุนยุติธรรมควรเป็นกฎหมายระดับชาติที่ครอบคลุมการดำเนินงานกับประชาชนทุกคนที่จะมาขอรับการให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ดังนั้นจึงไม่ใช่กฎหมายในระดับท้องถิ่น

๓.๓ ถ้าควรเป็นกฎหมายระดับชาติจึงจำเป็นต้องบังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร หรือควรทยอยใช้เป็นที่ท้องที่ไปหรือเพียงบางท้องที่เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและจะกำหนดอายุของกฎหมายไว้ด้วยได้หรือไม่

ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... ควรเป็นกฎหมายระดับชาติและบังคับใช้กับประชาชน ที่เดือดร้อนไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยไม่ควรกำหนดอายุของกฎหมายจนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติม

๓.๔ กฎหมายที่จะตราขึ้นควรใช้ระบบควบคุมกำกับหรือระบบส่งเสริม

ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... จะเป็นกฎหมายในระบบส่งเสริมที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงจัดตั้งกองทุนยุติธรรมเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม การประกันตัวบุคคล การช่วยเหลือประชาชนในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน กองทุนมีรายได้จากแหล่งเงินทุนที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนโดยมีคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐและภาคประชาชนทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุน และมีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม

๓.๕ สภาพบังคับของกฎหมายควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาหรือมาตรการบังคับทางปกครอง

เป็นเรื่องมาตรการทางปกครองที่จะกำหนดแนวทางในการดำเนินงานช่วยเหลือสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรมการกำหนดเกณฑ์เงื่อนไขในการดำเนินงานร่วมกับการกำหนดกลไกในการพิจารณาการจ่ายเงินกองทุนยุติธรรม

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

๔.๑ ในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันนี้มีกฎหมายอื่นที่บัญญัติไว้แล้วหรือไม่ หากมีจะสมควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้ครอบคลุมถึงภารกิจที่จะทำหรือสมควรมีกฎหมายขึ้นมาใหม่

เดิมภารกิจกองทุนยุติธรรมมีการตราเป็นระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานของทุนหมุนเวียนจึงยกระดับจากระเบียบกองทุนยุติธรรมเป็น พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม

๔.๒ ถ้าสมควรมีกฎหมายขึ้นมาใหม่จะดำเนินการอย่างไรกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว สมควรยกเลิก ปรับปรุงหรือแก้ไข กฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกันเพียงใดหรือไม่

ยกเลิกกฎหมายเดิมทั้งหมดและถือปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม ที่ตราขึ้นมาใหม่

๕. ภารกิจต่อบุคคลและความคุ้มค่า

๕.๑ กฎหมายที่จะตราขึ้นได้สร้างภาระหน้าที่ใดให้เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบ้าง

๑) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม (มาตรา ๑๘)

๒) สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ในฐานะร่วมเป็นคณะอนุกรรมการกองทุนยุติธรรมประจำจังหวัดทั้ง ๗๖ จังหวัด

๓) องค์กรหรือหน่วยงานที่จะเป็นผู้รับเรื่องหรือส่งต่อการรับบริหารของประชาชนมายัง กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในฐานะเครือข่ายการทำงานร่วมกัน อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น

๕.๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดบ้างที่ต้องถูกจำกัด

ไม่มี

๕.๓ การจำกัดนั้นได้จำกัดเท่าที่จำเป็นหรือไม่

ไม่มี

๕.๔ ประชาชนและสังคมส่วนรวมจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

๑) ประชาชนที่จะได้รับประโยชน์คือประชาชนที่เดือดร้อน ยากไร้ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การประกันตัว การช่วยเหลือประชาชนในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิ และการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนรวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน

๒) สังคมส่วนรวม ได้ลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

๕.๕ บทบัญญัติในกฎหมายนั้นอยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติตามได้โดยไม่เกิดความยุ่งยากหรือภาระหน้าที่เกินสมควรหรือไม่

เมื่อร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... ได้รับความเห็นชอบแล้วก็จะ เป็นกฎหมายช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความยุติธรรม ในสังคมเป็นอย่างดีจึงไม่เป็นกฎหมายที่ทำให้เกิดความยุ่งยากหรือเพิ่มภาระหน้าที่แต่อย่างใด

๕.๖ เมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับแล้วจะคุ้มค่าหรือไม่

ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... หากมีการตราเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับประชาชนที่เดือดร้อน ยากไร้ ยากจน ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้มีโอกาสที่ดีในการต่อสู้คดีไม่ว่าจะเป็นค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมถึงเงินประกันตัวเป็นต้น และยังเป็นการลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย

สำหรับงบประมาณที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมของประชาชนผู้เดือดร้อนตาม ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... จะมีการเปิดช่องทางในการนำงบประมาณมาบริหารเงินกองทุนยุติธรรมในหลายช่องทาง ได้แก่ (๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้ (๒) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามมาตรา ๗ (๓) เงินสมทบประเภทค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับการจัดสรรประจำปีตามมาตรา ๑๐ (๔) เงินสมทบประเภทเงินและทรัพย์สินที่ได้จากการบังคับหลักประกันตัวผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวที่ได้รับการจัดสรรประจำปีตามมาตรา ๑๐ (๕) เงินสมทบประเภทค่าปรับในคดีอาญาที่ได้รับการจัดสรรตามมาตรา ๑๐ (๖) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการรับช่วงสิทธิเพื่อไล่เบียดกับผู้กระทำความผิดอาญาหรือผู้ก่อให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงตามมาตรา ๕๐ (๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับจากการดำเนินการของกองทุน (๘) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้แก่กองทุน (๙) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน (๑๐) เงินกู้โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี (๑๑) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด (มาตรา ๙)

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ รัฐมีความพร้อมในด้านกำลังคน กำลังเงิน ความรู้ ที่จะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

๑) ความพร้อมด้านกำลังคน ที่ผ่านมาการบริหารงานกองทุนยุติธรรมจะเป็นการใช้กำลังคนจากอัตรากำลังคนจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม โดยกองที่มีหน้าที่รับผิดชอบคือ กองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ โดยกองทุนยุติธรรมมีอัตรากำลังข้าราชการจำนวน ๕ อัตรာ พนักงานราชการ ๗ อัตรာ ลูกจ้างกองทุน ๑๙ อัตรာ และจ้างเหมาบริการ ๓ อัตรารวมทั้งสิ้น ๓๔ อัตรารวม

๒) ความพร้อมด้านกำลังเงิน ตั้งแต่มีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๗ ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลให้มาดำเนินงานของกองทุนยุติธรรมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๒๘๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยเป็นเงินหมุนเวียนอยู่ในกองทุน ทั้งเงินที่หมุนเวียนไปแล้วได้กลับคืนมาบริหารกองทุนต่อไป เช่น เงินประกันตัว เงินค่าธรรมเนียมศาล(กรณีชนะคดี) และเงินที่ไม่ได้หมุนเวียนกลับมา เช่น เงินค่าพาหนะเดินทาง เงินค่าที่พัก เงินค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น โดยแต่ละปีจะได้รับจัดสรรเงินจากรัฐบาลที่เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีทุกปี ไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยเฉลี่ย

๓) ความพร้อมในด้านความรู้การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเคยมีการตราระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมถึงระเบียบคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม ประกาศ คำสั่งต่างๆ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เช่น ประมวลกฎหมายแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายปกครองทั้งหมด เป็นต้น

ดังนั้นหากมีการตรา ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... ก็จะมีความพร้อมในเรื่องของความรู้ที่เคยปฏิบัติกับกฎหมายฉบับเดิมมาแล้ว

๖.๒ มีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผู้ที่จะต้องถูกกฎหมายบังคับมีความเข้าใจ มีความพร้อมและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยินยอมพร้อมใจ

กลุ่มที่จะต้องดำเนินงานตามกฎหมายกองทุนออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

***ประชาชนทั่วไปมีวิธีการดังนี้

๑) การจัดทำหลักสูตรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายกองทุนยุติธรรม โดยการถ่ายทอดภาษากฎหมายเป็นภาษาที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย

๒) ผลิตสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกองทุนยุติธรรม

๓) ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ สื่อวิทยุชุมชน เป็นต้น

๔) จัดอบรม/เสวนา/ประชุมเผยแพร่ความรู้

๕) ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน เช่น

กระทรวง ทบวง กรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์ดำรงธรรม เป็นต้น

๖) สรรหาวิทยากรตัวคูณทุกจังหวัดเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนในพื้นที่

***เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีวิธีดังนี้

๑) จัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน

๒) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มเติมมิติด้านการปฏิบัติงาน

๓) เปิดโลกทัศน์องค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนางานใหม่ เช่น การศึกษาดูงาน

ต่างประเทศเรื่องการให้บริการประชาชน เป็นต้น

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

มีหน่วยงานอื่นใดที่ปฏิบัติการกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกันหรือไม่ ถ้ามี สมควรยุบหน่วยงานนั้นหรือควรปรับเปลี่ยนอย่างไรหรือไม่

การช่วยเหลือทางกฎหมายที่กองทุนยุติธรรมให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรมนั้นไม่ซ้ำซ้อนเนื่องจากหน่วยงานอื่นไม่มีการกำหนดไว้เป็นหน้าที่ภารกิจหลัก

๘. วิธีการทำงานและตรวจสอบ

๘.๑ ในการกำหนดวิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือไม่

ร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในการเกิดประโยชน์สุขของประชาชน และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน โดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการบริการของรัฐ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและความต้องการของประชาชนตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี

๘.๒ มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจ และกระบวนการที่ทำให้เกิดความรวดเร็ว ไม่ซ้ำซ้อนมีประสิทธิภาพ

ในร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ... มีระบบการตรวจสอบและคานอำนาจดังนี้

๑) คณะกรรมการอิสระตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม โดยองค์ประกอบมีดังนี้ คือ ประธานกรรมการ และคณะกรรมการอีก ๖ คน ซึ่งให้วุฒิสภาเป็นผู้สรรหาโดยมีอำนาจหน้าที่ในการ

ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนยุติธรรม คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม คณะอนุกรรมการ และ รายงานให้วุฒิสภาทราบอย่างน้อยปีละครั้ง (มาตรา ๖๒,๖๓)

๒) กำหนดให้ต้องมีผู้ตรวจสอบบัญชี และจัดส่งบัญชีให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ตรวจสอบ การใช้จ่ายเงินของกองทุนยุติธรรม โดยให้รายงานภายใน ๑๓๐ วัน นับตั้งแต่วันสิ้นปีบัญชี (มาตรา ๕๙)

๓) กำหนดให้จะต้องทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เพื่อทราบภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันสิ้นปีบัญชี (มาตรา ๖๐)

๙. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

๙.๑ ได้กำหนดกรอบหรือมาตรการป้องกันมิให้มีการตราอนุบัญญัติที่เป็นการขยายอำนาจ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลเกินสมควรไว้เพียงใดหรือไม่

ไม่มี

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

๑๐.๑ ในการยกร่างกฎหมายได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นแล้วหรือไม่

๑) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยดร.ปกป้อง ศรีสนิท เมื่อยกร่าง พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ...

๒) เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย แลกระบวนการยุติธรรม

๓) เปิดรับฟังความคิดเห็นร่างพรบ.กองทุนยุติธรรม พ.ศ....

๑๐.๒ ข้อคัดค้านของผู้ที่เกี่ยวข้องมีประการใด

ไม่มีผู้คัดค้าน แต่มีการเสนอแก้ไขบางมาตรา

หลักการและแนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติ
ว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
(United Nations Principles and Guidelines
on Access to Legal Aid Criminal Justice Systems)¹

ก. อารัมภบท

1. ความช่วยเหลือทางกฎหมายเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นธรรม มีมนุษยธรรมและเป็นผล โดยมีพื้นฐานอยู่บนหลักนิติธรรม ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเป็นพื้นฐานการเข้าถึงสิทธิอย่างอื่น รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 11 ย่อหน้า 1 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)² ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่นำไปสู่การบรรลุสิทธิเหล่านั้น และเป็นหลักประกันสำคัญที่คุ้มครองความเป็นธรรมขั้นพื้นฐานและความไว้วางใจของสาธารณะต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. นอกจากนั้น ข้อ 14 ย่อหน้า 3 (d) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)³ ระบุว่า บุคคลทุกคนควรเข้าถึงสิทธิประการต่างๆ รวมทั้งการ “ได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้น และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย และในกรณีใดๆ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทนได้”

3. ระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นผล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบยุติธรรมทางอาญาที่เป็นผล อาจช่วยลดระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยที่สถานีตำรวจและสถานที่ควบคุมตัวอื่นๆ ทั้งยังช่วยลดจำนวนนักโทษในเรือนจำ ลดโอกาสที่จะตัดสินคดีผิด ลดความแออัดในเรือนจำ และลดความคับคั่งของอรรถคดีในศาล และยังช่วยลดโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำหรือโอกาสที่จะตกเป็นผู้เสียหายซ้ำ ทั้งยังอาจช่วยคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิของผู้เสียหายและพยานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความช่วยเหลือด้านกฎหมายยังอาจช่วยสนับสนุนการป้องกันอาชญากรรม โดยทำให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงกฎหมายมากขึ้น

¹ ที่มา: หลักการและแนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้รับการเสนอโดยคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice CCPCJ) ในคราวประชุมสมัยที่ 21 กรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งต่อมากลุ่มมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ครั้งที่ 2012/15 ได้มีมติแนะนำให้สมาชิกสหประชาชาติรับรอง และได้รับการรับรองเพื่อเป็นกรอบการดำเนินการของแต่ละรัฐภาคีสมาชิกในการประชุมสหประชาชาติ สมัยสามัญ สมัยที่ 67 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2555 (คำแปลภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ) ข้อมูลจากสำนักนิติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

² มติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 217 A (III)

³ มติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 2200 A (XXI), ภาคผนวก

4. ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอาจมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเบี่ยงเบนการรับโทษหรือการใช้บทลงโทษและมาตรการที่มีพื้นฐานมาจากชุมชน อย่างเช่น มาตรการที่ไม่มีการคุมขัง ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในระบบยุติธรรมทางอาญา ลดการใช้การควบคุมตัวและการคุมขังที่ไม่จำเป็น ทำให้นโยบายด้านยุติธรรมทางอาญาคู่มีเหตุผลมากขึ้น และประกันการใช้ทรัพยากรของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

5. นำเสียดายที่หลายประเทศยังไม่มีทรัพยากรและความสามารถที่จำเป็น เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้ต้องสงสัย ผู้ที่ถูกแจ้งข้อหาทางอาญา นักโทษ ผู้เสียหายและพยาน

6. หลักการและแนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระบบยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีพื้นฐานมาจากมาตรฐานระหว่างประเทศและแนวปฏิบัติที่ดีซึ่งเป็นที่ยอมรับ มีเป้าหมายเพื่อให้แนวทางกับรัฐเกี่ยวกับหลักการพื้นฐานสำหรับระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายในงานยุติธรรมทางอาญา และเสนอองค์ประกอบอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระดับชาติที่เป็นผลและยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย เป็นไปตามมติคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social Council) ที่ 2007/24 ในหัวข้อ “ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระบบยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในแอฟริกา”

7. เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาลีลองเวว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแอฟริกา (Lilongwe Declaration on Accessing Legal Aid in the Criminal Justice System in Africa) และแผนปฏิบัติการลีลองเวว่าด้วยการบังคับใช้ปฏิญญา (Lilongwe Plan of Action for the implementation of the Declaration) หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้เป็นไปตามแนวคิดกว้างๆ ว่าด้วยความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

8. ตามเป้าประสงค์ของหลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ คำว่า “ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย” หมายรวมถึงคำปรึกษา ความช่วยเหลือ และการเป็นตัวแทนด้านกฎหมายให้กับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา และสำหรับผู้เสียหายและพยานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นความช่วยเหลือที่ให้กับบุคคลที่ช่วยตนเองไม่ได้ หรือในกรณีที่สอดคล้องกับประโยชน์แห่งความยุติธรรม นอกจากนี้ “ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย” ยังควรครอบคลุมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านกฎหมาย การเข้าถึงข้อมูลด้านกฎหมาย และบริการอื่นใดสำหรับบุคคล ทั้งโดยผ่านกลไกระงับข้อพิพาททางเลือกและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice processes)

9. ตามเป้าประสงค์ของหลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายจึงเรียกว่า “ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย” และหน่วยงานซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายจะเรียกว่า “ผู้ให้บริการด้านกฎหมาย” ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในเบื้องต้นได้แก่ ทนายความ แต่หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ยังเสนอด้วยว่า รัฐควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในฐานะผู้ให้บริการด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรกุศลด้านศาสนาและที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา หน่วยงานสาขาวิชาชีพและสมาคมต่างๆ และสถาบันวิชาการ การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายต่อบุคคลต่างชาติ ควรเป็นไปอย่างสอดคล้อง

กับข้อกำหนดตามอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงกงสุล (Vienna Convention on Consular Relations)⁴ และสนธิสัญญาระดับทวิภาคีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

10. เป็นที่สังเกตว่า รัฐอาจใช้แม่แบบการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่แตกต่างกัน ทั้งในรูปของนายขอแรง นายเอกชน นายตามสัญญา การว่าความโดยไม่คิดมูลค่า สภานายความ ผู้ช่วยนาย และอื่นๆ หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ไม่ได้สนับสนุนแม่แบบใดเป็นการเฉพาะ แต่ส่งเสริมให้รัฐประกันสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุมหรือคุมขัง⁵ ผู้ต้องสงสัย⁶ หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาทางอาญา โดยมีการขยายขอบเขตความช่วยเหลือด้านกฎหมายให้ครอบคลุมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบยุติธรรมทางอาญาและมีการพัฒนารูปแบบโครงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่หลากหลาย

11. หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้มีพื้นฐานจากการยอมรับว่า หากเหมาะสม รัฐควรดำเนินชุดของมาตรการซึ่งแม้จะไม่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย แต่สามารถขยายผลในเชิงบวกของการกำหนดและ/หรือการหนุนเสริมระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นผล ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบยุติธรรมทางอาญาและการเข้าถึงความยุติธรรมที่เหมาะสม

12. ยอมรับว่า บุคคลบางกลุ่มควรได้รับการคุ้มครองเพิ่มเติม หรือมีความเสี่ยงมากกว่า กรณีที่ต้องเกี่ยวข้องกับระบบยุติธรรมทางอาญา หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ยังกำหนดเงื่อนไขเป็นการเฉพาะที่ควรนำมาใช้กับผู้หญิง เด็ก และกลุ่มผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

13. หลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ซึ่งต่างจากสิทธิที่จะได้รับความสนับสนุนด้านกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ควรมีการตีความเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งในหลักการและแนวปฏิบัติเหล่านี้ว่า ให้ผลในเชิงการคุ้มครองน้อยกว่าข้อบัญญัติที่มีอยู่แล้วในกฎหมายและระเบียบระดับชาติ และอนุสัญญาหรือกติกาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคที่มีผลบังคับใช้ต่อการบริหารงานยุติธรรม อย่างเช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC)⁷ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW)⁸ และอนุสัญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของคนงานอพยพและสมาชิกครอบครัว (International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families - ICRMW)⁹ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่ควรตีความว่ารัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎบัตรระหว่างประเทศและภูมิภาคซึ่งตนเองไม่ได้ให้สัตยาบันหรือไม่ได้ให้ภาคยานุวัติ

⁴ องค์การสหประชาชาติ, Treaty Series, vol. 596, No. 8638

⁵ คำว่า "การจับกุม" "ผู้ถูกควบคุมตัว" และ "ผู้ถูกคุมขัง" เป็นไปตามนิยามที่กำหนดไว้ในชุดของหลักการแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการควบคุมตัวหรือการคุมขังไม่ว่าในรูปแบบใด (UN Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment) (มติที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 43/173, ภาคผนวก)

⁶ สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายของผู้ต้องสงสัยมีขึ้นตั้งแต่มีก่อนการตอบปากคำ โดยเริ่มตั้งแต่พวกเขาตระหนักว่าตนเองตกเป็นบุคคลที่ต้องถูกสอบสวน และเมื่อพวกเขาตกอยู่ใต้การคุกคามจากการปฏิบัติมิชอบและการข่มขู่ อย่างเช่น อยู่ในสภาพที่ถูกควบคุมตัว

⁷ องค์การสหประชาชาติ, Treaty Series, vol. 1577, No. 27531

⁸ อ้างแล้ว vol. 1249, No. 20378

⁹ อ้างแล้ว vol. 2220, No. 39481

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

ข. หลักการ

หลักการ 1.

สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

14. ยอมรับว่าความช่วยเหลือด้านกฎหมายเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นผล ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนหลักนิติธรรม เป็นพื้นฐานในการบรรลุสิทธิหรืออย่างอื่น รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และเป็นหลักประกันสำคัญที่คุ้มครองให้เกิดความเป็นธรรมขั้นพื้นฐานและความไว้วางใจของสาธารณะต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁰ รัฐควรประกันสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระดับสูงสุดที่เป็นไปได้ รวมทั้งในระดับของกฎหมายรัฐธรรมนูญ หากเหมาะสม

หลักการ 2.

ความรับผิดชอบของรัฐ

15. รัฐควรพิจารณาว่าการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของตน ด้วยเหตุดังกล่าว หากมีความเหมาะสม รัฐจึงควรพิจารณาออกกฎหมายและระเบียบเป็นการเฉพาะ และประกันให้มีระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่ครอบคลุม โดยเป็นระบบที่สามารถเข้าถึงได้ เป็นผล ยั่งยืน และน่าเชื่อถือ รัฐควรจัดสรรทรัพยากรบุคคลและการเงินที่จำเป็นให้กับระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายนั้น

16. รัฐไม่ควรแทรกแซงการทำงานของหน่วยงานที่คุ้มครองผู้ได้รับประโยชน์จากความช่วยเหลือด้านกฎหมาย หรือไม่ควรแทรกแซงความเป็นอิสระของผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

17. รัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและพันธกรณีตามกฎหมายของตน โดยใช้ช่องทางที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อป้องกันความประหลาดใจทางอาญาและการทำให้บุคคลอื่นตกเป็นผู้เสียหาย

18. รัฐควรพยายามส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับระบบยุติธรรมและหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วิธีการป้องกันคดีต่อศาล และกลไกระงับข้อพิพาททางเลือกอื่น ๆ

19. รัฐควรพิจารณานำมาตรการที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งรวมทั้งผู้ซึ่งเดินทางเข้าไปในเขตอำนาจศาลในระบบอื่น ซึ่งมีประเภทและการป้องกันคดีอาญาแตกต่างกันไป ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อป้องกันการกระทำผิดทางอาญา

หลักการ 3.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับบุคคลผู้ต้องสงสัยหรือถูกแจ้งข้อหาทางอาญา

¹⁰ คำว่า "กระบวนการยุติธรรม" ให้เป็นไปตามนิยามที่กำหนดไว้ในแนวปฏิบัติด้านความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในคดีอาญา (Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime) (มติคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติที่ 2005/20, ภาคผนวก) ตามเป้าประสงค์ของหลักการและแนวปฏิบัติฉบับนี้ คำดังกล่าวมีความหมายครอบคลุมถึงการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน การส่งตัวนักโทษ และความร่วมมือทางอาญาใด ๆ

20. รัฐควรประกันว่าบุคคลใดที่ถูกจับกุม ควบคุมตัว ต้องสงสัย หรือถูกแจ้งข้อหาทางอาญาซึ่งมีโทษรวมทั้งโทษจำคุกหรือโทษประหาร ให้ได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

21. ควรให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวมีช่องทางเข้าถึงหรือไม่ ทั้งนี้หากเป็นไปได้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ยกตัวอย่างเช่น ในคดีที่มีความเร่งด่วนหรือซับซ้อน หรือกรณีที่มีบทลงโทษค่อนข้างรุนแรง

22. เด็กควรสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน หรือมีเงื่อนไขน้อยกว่าผู้ใหญ่

23. เป็นความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ และผู้พิพากษาที่จะประกันว่า ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตนซึ่งไม่สามารถหาทนายของตนเองได้ และ/หรือเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยง จะได้รับความช่วยเหลือให้เข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

หลักการ 4.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับผู้เสียหายในความผิดทางอาญา

24. โดยไม่เป็นการตัดสินล่วงหน้าหรือเป็นการแทรกแซงสิทธิของจำเลย หากเหมาะสม รัฐควรจัดให้ผู้เสียหายจากความผิดอาญาเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายได้

หลักการ 5.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับพยาน

25. โดยไม่เป็นการตัดสินล่วงหน้าหรือเป็นการแทรกแซงสิทธิของจำเลย หากเหมาะสม รัฐควรจัดให้พยานในความผิดอาญาเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายได้

หลักการ 6.

การไม่เลือกปฏิบัติ

26. รัฐควรประกันให้บุคคลทุกคนได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะมีอายุ เชื้อชาติ สีผิว เพศสภาพ ภาษา ศาสนาหรือความเชื่อ ความเห็นทางการเมืองหรืออื่นใด ความเป็นมาหรือคุณสมบัติด้านชาติหรือสังคม สัญชาติหรือถิ่นที่อยู่ การเกิด การศึกษาหรือสถานะทางสังคมหรือสถานะอื่นใด

หลักการ 7.

การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยพลันและอย่างเป็นผล

27. รัฐควรประกันให้มีการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นผลโดยพลัน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

28. ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นผล หมายรวมถึงการเข้าถึงโดยปราศจากอุปสรรคซึ่งผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับผู้ที่ถูกควบคุมตัว การเก็บข้อมูลการสื่อสารเป็นความลับ การเข้าถึงสำนวนคดี การมีเวลาและการอำนวยความสะดวกมากเพียงพอในการต่อสู้คดี

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

หลักการ 8.

สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูล

29. รัฐควรประกันว่า ก่อนจะมีการสอบปากคำและในระหว่างการควบคุมตัว บุคคลได้รับแจ้งถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และหลักประกันเชิงขั้นตอนปฏิบัติอื่นๆ รวมทั้งผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการงดเว้นไม่ใช้สิทธิดังกล่าวโดยสมัครใจ

30. รัฐควรประกันว่า ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และข้อมูลเกี่ยวกับบริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย ซึ่งสาธารณชนสามารถใช้บริการได้โดยเสรีและสามารถเข้าถึงได้

หลักการ 9.

การเยียวยาและหลักประกัน

31. รัฐควรกำหนดให้มีการเยียวยาและหลักประกันอย่างเป็นผล หากบุคคลถูกขัดขวาง หน่วงเหนี่ยว หรือปฏิเสธการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย หรือกรณีที่บุคคลไม่ได้รับแจ้งถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเพียงพอ

หลักการ 10.

ความเท่าเทียมในการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

32. ควรใช้มาตรการพิเศษเพื่อประกันให้มีการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างจริงจัง สำหรับผู้หญิง เด็ก และกลุ่มผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ และรวมทั้งผู้สูงวัย ชนกลุ่มน้อย ผู้พิการ ผู้มีอาการเจ็บป่วยทางจิต ผู้มีเชื้อเอชไอวีและผู้ที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ผู้ไร้สัญชาติ กลุ่มคนพื้นเมืองและกลุ่มคนดั้งเดิม ผู้ไร้รัฐ ผู้แสวงหาที่พักพิงพลเมืองต่างชาติ ผู้อพยพ และแรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นในประเทศ มาตรการเหล่านั้นควรตอบสนองความต้องการเป็นพิเศษของคนกลุ่มดังกล่าว โดยให้เป็นมาตรการที่อ่อนไหวด้านเพศสภาพและเหมาะสมกับอายุ

33. รัฐยังควรประกันว่า ควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับบุคคลซึ่งอยู่ในพื้นที่ชนบท ห่างไกล และเสียเปรียบทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และสำหรับบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มที่เสียเปรียบทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

หลักการ 11.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

34. ในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายใดๆ ที่กระทบต่อเด็ก¹¹ ข้อคำนึงหลักควรเป็นผลประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กเอง

35. ควรให้ความสำคัญในเบื้องต้นกับการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับเด็ก ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นความช่วยเหลือที่เข้าถึงได้ เหมาะสมกับอายุ มีความเป็นสหวิชาชีพ เป็นผล และตอบสนองต่อความต้องการด้านกฎหมายและสังคมของเด็กเป็นการเฉพาะ

¹¹ “เด็ก” หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

หลักการ 12.

ความเป็นอิสระและความคุ้มครองผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

36. รัฐควรประกันว่า ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นผล อย่างเสรี และอย่างเป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐควรประกันว่า ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสามารถปฏิบัติหน้าที่ทุกประการโดยไม่ถูกคุกคาม ถูกขัดขวาง ถูกข่มขู่ หรือถูกแทรกแซงอย่างไม่เหมาะสม สามารถเดินทางไป ให้คำปรึกษา และได้พบกับลูกความของตนอย่างเป็นอิสระ และมีการปกปิดเป็นความลับอย่างสมบูรณ์ ทั้งการทำงานภายในประเทศของตนและต่างประเทศ และสามารถเข้าถึงสำนวนฟ้องและสำนวนคดีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อย่างเสรี และไม่ต้องได้รับผลกระทบและถูกข่มขู่ว่าจะถูกฟ้องคดีหรือถูกลงโทษด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารหรือด้านเศรษฐกิจหรืออื่น ๆ ต่อการปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ซึ่งถือว่าเป็นการทำหน้าที่อย่างเป็นมืออาชีพ สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักจริยธรรม

หลักการ 13.

ความสามารถและการตรวจสอบได้ของผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

37. รัฐควรกำหนดให้มีกลไกเพื่อประกันว่า ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายมีการศึกษา ผ่านการอบรม มีทักษะและประสบการณ์ซึ่งเหมาะสมกับสภาพการทำงานของตน รวมทั้งเหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิดที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับสิทธิและความต้องการของผู้หญิง เด็ก และกลุ่มผู้ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

38. ในกรณีที่มีการฟ้องร้องทางวินัยต่อผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย จะต้องมีการสอบสวนและตัดสินโดยพลัน โดยให้สอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณของมืออาชีพ และให้หน่วยงานที่ไม่ลำเอียงเป็นผู้พิจารณา และเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์คดีต่อศาล

หลักการ 14.

ความร่วมมือ

39. รัฐควรยอมรับและส่งเสริมบทบาทของสมาคมทนายความ มหาวิทยาลัย ภาคประชาสังคมและกลุ่มและสถาบันที่ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอื่นๆ

40. หากมีความเหมาะสม รัฐควรกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชนและรูปแบบอื่นเพื่อส่งเสริมขอบเขตของบริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย

ค. แนวปฏิบัติ

แนวปฏิบัติ 1.

การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

41. ในการประเมินคุณสมบัติการเงินของผู้ที่ควรได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รัฐควรประกันว่า:

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ก) จะไม่กีดกันบุคคลที่อาจมีกำลังการเงินสูงกว่าหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ แต่ยังคงไม่สามารถว่าจ้าง หรือ ยังคงไม่สามารถเข้าถึงหนายความในสถานการณ์ที่ควรได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และในสถานการณ์ที่ควร ได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย จะเป็นประโยชน์ต่อความยุติธรรม จนเขาไม่ได้รับความช่วยเหลือเหล่านั้น

(ข) ต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณสมบัติอย่างกว้างขวาง

(ค) บุคคลที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเร่งด่วนระหว่างอยู่ที่โรงพัก สถานที่ควบคุมตัว หรือศาล ควรได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายในเบื้องต้น ในระหว่างที่มีการตรวจสอบคุณสมบัติ เด็กจะต้องได้รับการยกเว้นจากการตรวจสอบคุณสมบัติเสมอ

(ง) บุคคลที่ถูกปฏิเสธความช่วยเหลือด้านกฎหมายอันเป็นผลมาจากการตรวจสอบคุณสมบัติ ย่อมมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยนั้น

(จ) ศาลอาจสั่งให้บุคคลได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยที่เขาจะมีส่วนร่วมจ่ายหรือไม่ก็ตาม หาก เป็นไปอย่างสอดคล้องกับประโยชน์แห่งความยุติธรรม และภายหลังการพิจารณาเงื่อนไขเฉพาะบุคคล หรือภายหลัง การพิจารณาเหตุผลที่มีการปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

(ฉ) ในกรณีที่มีการตรวจสอบคุณสมบัติใช้วิธีคำนวณรายได้ของครัวเรือน แต่สมาชิกในครอบครัวกำลังมีความขัดแย้งกัน หรือไม่สามารถเข้าถึงรายได้ของครอบครัวได้เท่าเทียมกัน ให้นำเฉพาะรายได้ของบุคคลที่ร้องขอความช่วยเหลือด้านกฎหมายมาใช้ในการตรวจสอบคุณสมบัติ

แนวปฏิบัติ 2.

สิทธิที่จะได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

42. เพื่อประกันสิทธิของบุคคลที่จะได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รัฐ ควรประกันว่า:

(ก) ต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และองค์ประกอบที่ เกี่ยวข้องทั้งการให้บริการด้านกฎหมายและวิธีการเข้าถึงบริการและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชุมชนและสาธารณชน ทั่วไปได้ทราบ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลผ่านหน่วยราชการในพื้นที่และหน่วยงานด้านการศึกษาและศาสนา และ ผ่านสื่อมวลชน รวมทั้งอินเทอร์เน็ตหรือช่องทางอื่น ๆ ที่เหมาะสม

(ข) ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มที่ห่างไกลและกลุ่มชายขอบ ควรใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุและ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ในภูมิภาคและท้องถิ่น อินเทอร์เน็ตและช่องทางอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูล ภายหลังมีการแก้ไขกฎหมายหรือประเด็นอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และการจัดประชุมเพื่อแจ้งให้ชุมชนทราบเป็น การเฉพาะ

(ค) เจ้าพนักงานตำรวจ อัยการ ศาล และเจ้าหน้าที่ในสถานที่ซึ่งเป็นที่คุมขังหรือควบคุมตัวบุคคล ต้องแจ้งให้ บุคคลที่ยังไม่มีตัวแทนด้านกฎหมายได้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายและหลักประกันในเชิง ชั้นตอนปฏิบัติอื่นๆ

(ง) มีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ถูกแจ้งข้อหา อาญาได้ทราบ และมีการประกาศข้อมูลเกี่ยวกับบริการช่วยเหลือด้านกฎหมายตามโรงพัก สถานที่ควบคุมตัว ศาลและ เรือนจำ ยกตัวอย่างเช่น การมอบจดหมายแจ้งสิทธิ หรือมลาเอกสารค่าจ้างเป็นทางการอื่นใดให้กับผู้ที่ตกเป็นจำเลย

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

รูปแบบการให้ข้อมูลเหล่านั้นควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้ไม่รู้หนังสือ ชนกลุ่มน้อย ผู้พิการและเด็ก และข้อมูลเหล่านั้นควรอยู่ในภาษาที่พวกเขาเข้าใจได้ การให้ข้อมูลกับเด็กควรทำในลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา

(จ) ให้มีการเยียวยาอย่างเป็นผลสำหรับบุคคลซึ่งไม่ได้รับแจ้งอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย การเยียวยาดังกล่าวอาจประกอบด้วย การห้ามไม่ให้ดำเนินคดีต่อไป การปล่อยตัวจากที่ควบคุมตัว การกักขังหลักฐานบางส่วนออกไป การยื่นคำร้องต่อศาล และค่าชดเชย

(ฉ) มีกลไกตรวจสอบว่าบุคคลได้รับแจ้งข้อมูลอย่างแท้จริง

แนวปฏิบัติ 3.

สิทธิอื่นๆ ของบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา

43. รัฐควรนำมาตรการมาใช้:

(ก) เพื่อแจ้งให้บุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญาทราบโดยทันทีถึงสิทธิที่จะไม่ให้ปากคำ สิทธิที่จะปรึกษากับทนาย หรือหากมีคุณสมบัติเหมาะสมให้สามารถปรึกษากับผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในช่วงที่ถูกสอบปากคำโดยเจ้าหน้าที่ และให้ได้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนายที่เป็นอิสระหรือผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระหว่างการสอบปากคำ หรือในขั้นตอนปฏิบัติอื่นใด

(ข) ในกรณีที่ไม่มีเหตุผลที่น่ารับฟังอื่นใด ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบปากคำบุคคลกรณีที่ไม่มีทนายอยู่ด้วย ยกเว้นกรณีที่บุคคลแจ้งความยินยอมที่เกิดจากความเข้าใจและสมัครใจที่จะงดเว้นการใช้สิทธิให้ทนายอยู่ด้วย และกำหนดให้มีกลไกเพื่อตรวจสอบความสมัครใจของการให้คำยินยอมนั้น การสอบปากคำไม่ควรเริ่มขึ้นจนกว่าผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายจะมาถึง

(ค) เพื่อแจ้งให้ผู้ถูกควบคุมตัวและผู้ต้องขังที่เป็นคนต่างชาติทุกคนทราบถึงสิทธิที่จะติดต่อกับสถานกงสุลโดยไม่ชักช้า โดยให้แจ้งในภาษาที่พวกเขาเข้าใจ

(ง) เพื่อประกันว่าบุคคลได้พบกับทนายหรือผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยทันที หลังจากถูกจับกุมและให้มีการรักษาข้อมูลการติดต่อเป็นความลับอย่างเต็มที่ และมีการประกันให้เก็บข้อมูลการติดต่อในภายหลังเป็นความลับเช่นกัน

(จ) เพื่อช่วยบุคคลที่ถูกควบคุมตัวไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ให้สามารถติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลที่เหมาะสมอื่นใดตามความต้องการโดยทันที เพื่อให้พวกเขาทราบถึงการควบคุมตัวและสถานที่ควบคุมตัวของเขา และให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสถานที่ควบคุมตัวที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม หน่วยงานผู้มีอำนาจอาจสั่งให้ชะลอการติดต่อออกไปหากมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด และหากเป็นไปได้ตามกฎหมาย และในกรณีที่การแจ้งข้อมูลนั้นอาจส่งผลกระทบต่อกรสอบสวนทางอาญา

(ฉ) เพื่อจัดให้มีบริการล่ามที่เป็นอิสระ ในกรณีที่จำเป็น และให้มีการแปลเอกสารหากมีความเหมาะสม

(ช) เพื่อจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้คุ้มกัน หากจำเป็น

(ซ) เพื่อจัดให้มีช่องทางติดต่อกับผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในโรงพักและสถานที่ควบคุมตัว

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ง) เพื่อประกันว่าบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา ได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิของตน และผลที่จะเกิดขึ้นทางคดีจากการใช้สิทธิเหล่านั้น โดยเป็นคำอธิบายที่ชัดเจนและใช้ภาษาที่เรียบง่าย และมีความตั้งใจที่จะให้บุคคลดังกล่าวเข้าใจข้อความเหล่านั้น

(จ) เพื่อประกันว่าบุคคลได้รับแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับกลไกที่มีอยู่เพื่อการยื่นคำร้องกรณีที่เกิดการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายขึ้นมา

(ฉ) เพื่อประกันว่าการใช้สิทธิของบุคคลจะไม่ส่งผลทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างมีอคติต่อคดีของเขา

แนวปฏิบัติ 4.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระหว่างรอการพิจารณาคดีของศาล

44. เพื่อประกันว่าบุคคลที่ถูกควบคุมตัวสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยทันทีและอย่างสอดคล้องกับกฎหมาย รัฐควรใช้มาตรการ:

(ก) เพื่อประกันว่าเจ้าพนักงานตำรวจและศาลไม่จำกัดสิทธิในการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายของบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญาโดยพลการ โดยเฉพาะระหว่างอยู่ที่สถานีตำรวจ

(ข) เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่โรงพักและสถานที่ควบคุมตัวอื่นใด ทั้งนี้เพื่อให้มีการให้ความช่วยเหลือนั้น

(ค) เพื่อประกันว่าบุคคลมีตัวแทนด้านกฎหมายในขั้นตอนรอการพิจารณาและระหว่างการพิจารณาคดี

(ง) เพื่อตรวจสอบและดูแลให้ปฏิบัติตามระยะเวลาขั้นสูงของการควบคุมตัวที่ห้องขังในโรงพักหรือสถานที่ควบคุมตัว ยกตัวอย่างเช่น โดยการแจ้งให้เจ้าพนักงานศาลคัดกรองคดีของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดีเป็นประจำ เพื่อประกันว่าบุคคลที่รอการพิจารณาคดีได้รับการควบคุมตัวอย่างชอบด้วยกฎหมาย มีการปฏิบัติตามขั้นตอนของคดีในกรอบเวลาที่เหมาะสม และตรวจสอบว่าสภาพการควบคุมตัวสอดคล้องกับหลักประกันด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ รวมทั้งหลักประกันในระดับสากล

(จ) เพื่อแจ้งให้บุคคลทุกคนในขั้นตอนที่ถูกส่งตัวเข้าสถานที่ควบคุมตัวได้ทราบถึงสิทธิตามกฎหมายของตน ระเบียบในสถานที่ควบคุมตัว และขั้นตอนในเบื้องต้นระหว่างรอการพิจารณาคดีของศาล รูปแบบการให้ข้อมูลเหล่านั้นควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้ไม่รู้หนังสือ ขนกลุ่มน้อย ผู้พิการและเด็ก และข้อมูลเหล่านั้นควรอยู่ในภาษาที่พวกเขาเข้าใจได้ การให้ข้อมูลกับเด็กควรทำในลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา การแจ้งข้อมูลควรทำโดยมีการติดป้ายหรือภาพประกาศอย่างเด่นชัดในสถานที่ควบคุมตัวแต่ละแห่ง

(ฉ) เพื่อขอความร่วมมือจากสภาหรือสมาคมทนายและหน่วยงานภาคีให้จัดทำบัญชีรายชื่อทนายและผู้ช่วยทนาย เพื่อสนับสนุนระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นองค์รวมให้กับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา โดยเฉพาะระหว่างอยู่ที่โรงพัก

(ช) เพื่อประกันว่าบุคคลทุกคนที่ถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา มีเวลา ได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการและการเงินอย่างเพียงพอ กรณีที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเตรียมแก้ต่างคดีของตน และสามารถปรึกษาร่างทนายของตน โดยเก็บข้อมูลการติดต่อเป็นความลับทั้งหมด

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

แนวปฏิบัติ 5.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการศาล

45. เพื่อประกันว่าบุคคลทุกคนที่ถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา ซึ่งมีโทษจำคุกหรือโทษประหารสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของศาล รวมทั้งการอุทธรณ์คดีและขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง รัฐควรนำมาตราการใช้:

(ก) เพื่อประกันว่าจำเลยเข้าใจถึงคดีของตน และผลที่จะเกิดขึ้นจากการพิจารณาคดี

(ข) เพื่อประกันว่าบุคคลทุกคนที่ถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา มีเวลา ได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการและการเงินอย่างเพียงพอ กรณีที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเตรียมแก้ต่างคดีของตน และสามารถปรึกษาหารือกับทนายของตน โดยเก็บข้อมูลการติดต่อเป็นความลับทั้งหมด

(ค) เพื่อจัดให้มีตัวแทนด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของศาล โดยเป็นทนายที่จำเลยเป็นผู้เลือกหากมีความเหมาะสม หรือให้เป็นทนายที่ศาลหรือหน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเป็นผู้กำหนดให้ โดยไม่คิดมูลค่า ในกรณีที่บุคคลไม่มีความสามารถที่จะชำระค่าจ้าง และ/หรือในกรณีที่สอดคล้องกับประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(ง) เพื่อประกันว่าทนายของจำเลยอยู่ร่วมในทุกขั้นตอนที่สำคัญ ขั้นตอนที่สำคัญดังกล่าวหมายถึงทุกขั้นตอนของกระบวนการทางอาญาซึ่งจำเลยจำเป็นต้องมีโอกาสขอคำปรึกษาจากทนาย เพื่อประกันสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม หรือในกรณีที่หากไม่มีทนายอยู่ด้วย อาจส่งผลกระทบต่อเตรียมตัวหรือการนำเสนอข้อมูลเพื่อต่อสู้คดี

(จ) เพื่อขอความร่วมมือจากสภาหรือสมาคมทนายและหน่วยงานภาควิชาให้จัดทำบัญชีรายชื่อทนายและผู้ช่วยทนาย เพื่อสนับสนุนระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นองค์รวมให้กับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา โดยให้มาปรากฏตัวที่ศาลในวันที่กำหนด

(ฉ) เพื่อสนับสนุนให้ผู้ช่วยทนายและนักศึกษากฎหมายสามารถให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมกับจำเลยระหว่างอยู่ในศาล โดยเป็นไปตามกฎหมายในประเทศ และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทนายที่ได้รับใบอนุญาต

(ช) เพื่อประกันว่าผู้ต้องสงสัยที่ไม่มีตัวแทนด้านกฎหมายและจำเลยทราบถึงสิทธิของตน ทั้งนี้โดยการกำหนดให้ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการอธิบายถึงสิทธิเหล่านี้ให้พวกเขาเข้าใจด้วยภาษาที่ชัดเจนและเรียบง่าย

แนวปฏิบัติ 6.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในช่วงหลังการพิจารณาคดี

46. รัฐควรประกันว่าบุคคลที่ถูกคุมขังและเด็กที่ถูกควบคุมตัวสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกรณีที่ไม่มีบริการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รัฐควรประกันว่าบุคคลดังกล่าวถูกคุมขังในเรือนจำอย่างสอดคล้องกับกฎหมาย

17. ตามเป้าประสงค์ดังกล่าว รัฐควรนำมาตราการใช้:

(ก) เพื่อแจ้งให้บุคคลทุกคนในขั้นตอนที่ถูกส่งตัวเข้าสถานที่คุมขังและระหว่างถูกควบคุมตัว ได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบของสถานที่คุมขังและสิทธิของตนตามกฎหมาย รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือ คำปรึกษา และ

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

การสนับสนุนด้านกฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นหัวใจหลัก ช่องทางที่จะอุทธรณ์คดี สิทธิในขั้นตอนที่ถูกสอบสวนว่าละเมิดระเบียบของเรือนจำ และขั้นตอนการยื่นคำร้อง คำอุทธรณ์ การขอให้ปล่อยตัวในเบื้องต้น การขอภัยโทษ หรือการขอลดหย่อนโทษ รูปแบบการให้ข้อมูลเหล่านั้นควรสอดคล้องกับความต้องการของผู้ไม่รู้หนังสือ ขนกลุ่มน้อย ผู้พิการและเด็ก และข้อมูลเหล่านั้นควรอยู่ในภาษาที่พวกเขาเข้าใจได้ การให้ข้อมูลกับเด็กควรทำในลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา การแจ้งข้อมูลควรทำโดยมีการตีพิมพ์หรือภาพประกาศอย่างเด่นชัดในสถานที่ที่ผู้ถูกคุมขังเข้าถึงได้ตามปกติ

(ข) เพื่อขอความร่วมมือจากสภาหรือสมาคมทนายและหน่วยงานภาคีให้จัดทำบัญชีรายชื่อทนายและผู้ช่วยทนาย เพื่อให้ไปเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านกฎหมายโดยไม่มีค่าใช้จ่ายกับผู้ต้องขัง หากเหมาะสม

(ค) เพื่อประกันว่าผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ทั้งนี้ในขั้นตอนการยื่นคำอุทธรณ์และการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการปฏิบัติและสภาพการคุมขัง รวมทั้งกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดระเบียบของเรือนจำอย่างร้ายแรง หรือกรณีที่ต้องการขอภัยโทษ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหาร รวมทั้งการยื่นคำร้องเพื่อขอลดหย่อนโทษและให้มีตัวแทนด้านกฎหมายระหว่างการไต่สวนเพื่อขอลดหย่อนโทษ

(ง) เพื่อแจ้งให้ผู้ต้องขังต่างชาติทราบถึงโอกาสที่จะย้ายกลับไปใช้โทษในประเทศของตน ทั้งนี้โดยขึ้นอยู่กับความยินยอมของรัฐที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติ 7.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายสำหรับผู้เสียหาย

48. ในกรณีที่ไม่เป็นการปฏิบัติอย่างลำเอียงหรือไม่เป็นการละเมิดสิทธิของจำเลย และในกรณีที่สอดคล้องกับกฎหมายระดับประเทศที่เกี่ยวข้อง รัฐควรใช้มาตรการที่เหมาะสมหากเป็นไปได้ เพื่อประกันว่า:

(ก) มีการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ การดูแล การอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนที่เหมาะสมต่อผู้เสียหายตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในลักษณะที่ป้องกันไม่ให้ต้องตกเป็นผู้เสียหายซ้ำอีกและการเป็นผู้เสียหายชั้นที่สอง¹²

(ข) ผู้เสียหายที่เป็นเด็กควรได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายตามที่จำเป็น โดยสอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในคดีอาญา (Guidelines on Justice in Matters involving Child Victims and Witnesses of Crime)¹³

(ค) ผู้เสียหายได้รับคำปรึกษาด้านกฎหมายในแง่การมีส่วนร่วมของตนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญารวมทั้งโอกาสที่จะดำเนินคดีทางแพ่งหรือการร้องขอค่าชดเชยโดยผ่านการดำเนินคดีต่างหาก ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับกฎหมายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

¹² "การตกเป็นผู้เสียหายซ้ำอีก (Repeat victimization)" และ "การตกเป็นผู้เสียหายชั้นที่สอง" เป็นไปตามนิยามที่กำหนดในย่อหน้า 1.2 และ 1.3 ของภาคผนวกของ Recommendation Rec(2006) คณะกรรมการระดับรัฐมนตรีของสภายุโรป (Committee of Ministers of the Council of Europe) ที่มีให้กับรัฐภาคีในแง่ความช่วยเหลือต่อผู้เสียหายในคดีอาญา

¹³ มติคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติที่ 2005/20, ภาคผนวก

(ง) ผู้เสียหายได้รับแจ้งโดยพลันจากตำรวจและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในเบื้องต้น (อย่างเช่น ผู้ให้บริการรักษาพยาบาล บริการด้านสังคม และสวัสดิภาพของเด็ก) เกี่ยวกับสิทธิที่จะได้รับข้อมูล สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ความสนับสนุนและการคุ้มครองอย่างอื่น และวิธีการเข้าถึงสิทธิเหล่านั้น

(จ) มีการเสนอและพิจารณาความเห็นและข้อกังวลของผู้เสียหายในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรณีที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนบุคคล หรือกรณีที่เป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ความยุติธรรม

(ฉ) หน่วยงานให้บริการผู้เสียหายและองค์กรเอกชนสามารถให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้เสียหาย

(ช) มีการกำหนดกลไกและขั้นตอนปฏิบัติเพื่อประกันความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและระบบการส่งต่อที่เหมาะสม ระหว่างผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้ปฏิบัติด้านวิชาชีพอื่นๆ (อย่างเช่น ผู้ให้บริการรักษาพยาบาล บริการด้านสังคม และสวัสดิภาพของเด็ก) เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างรอบด้านเกี่ยวกับผู้เสียหาย รวมทั้งมีการประเมินสถานการณ์และความต้องการด้านกฎหมาย จิตวิทยา สังคม อารมณ์ กายภาพ และการรับรู้เหตุผลสำหรับพยาน

แนวปฏิบัติ 8.

ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่พยาน

49. รัฐควรดำเนินการอย่างเหมาะสม เพื่อประกันว่า:

(ก) พยานได้รับแจ้งโดยพลันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าตนเองมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูล สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ความสนับสนุนและการคุ้มครองอย่างอื่น และวิธีการเข้าถึงสิทธิเหล่านั้น

(ข) มีการให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ การดูแล การอำนวยความสะดวก และการสนับสนุนที่เหมาะสมต่อพยานตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(ค) พยานที่เป็นเด็กควรได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายตามที่จำเป็น โดยสอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านความยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายและพยานที่เป็นเด็กในคดีอาญา

(ง) มีการตีความและแปลถ้อยแถลงหรือการให้ปากคำใดๆ ของพยานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างแม่นยำ

50. หากเหมาะสม รัฐควรจัดให้มีการช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่พยาน

51. สภาพการณ์ที่เหมาะสมแก่การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่พยาน ได้แก่ สถานการณ์ดังต่อไปนี้

(ก) พยานเสี่ยงที่จะให้การอันเป็นปรีกษ์ต่อตนเอง

(ข) มีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของพยาน โดยเป็นผลมาจากสภาพของตน

(ค) พยานอยู่ในภาวะเสี่ยงอย่างยิ่ง โดยอาจเป็นผลมาจากมีความต้องการเป็นพิเศษ

แนวปฏิบัติ 9.

การปฏิบัติตามสิทธิของผู้หญิงในการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

52. รัฐควรใช้มาตรการที่มีผลตามเป้าหมายและเหมาะสม เพื่อประกันสิทธิของผู้หญิงในการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้ง

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ก) การนำนโยบายเชิงรุกมาใช้เพื่อกำหนดให้มีมิติเชิงเพศสภาพในนโยบาย กฎหมาย ขั้นตอนปฏิบัติ โครงการ และการปฏิบัติทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประกันให้เกิดความเท่าเทียมด้านเพศสภาพและการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

(ข) การปฏิบัติตามขั้นตอนในเชิงรุกเพื่อประกันว่า หากเป็นไปได้ควรจัดให้มีนายความหญิงสำหรับจำเลยและผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิง

(ค) การให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษาด้านกฎหมายและบริการสนับสนุนด้านศาลในทุกขั้นตอนสำหรับผู้เสียหายจากความรุนแรงที่เป็นผู้หญิง ทั้งนี้เพื่อประกันให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมและหลีกเลี่ยงที่จะตกเป็นผู้เสียหายชั้นที่สอง และการเข้าถึงบริการเหล่านั้น ซึ่งอาจรวมถึงการแปลเอกสารด้านกฎหมายตามที่ร้องขอหรือจำเป็น

แนวปฏิบัติ 10.

มาตรการพิเศษสำหรับเด็ก

๕๓. รัฐควรประกันให้มีมาตรการพิเศษสำหรับเด็กเพื่อสนับสนุนให้เด็กเข้าถึงความยุติธรรม ป้องกันการสร้างตราบาปและผลกระทบด้านลบที่เกี่ยวข้องกับระบบยุติธรรมทางอาญา รวมทั้ง

(ก) ประกันสิทธิของเด็กที่จะมีนายผู้รับผิดชอบเป็นตัวแทนด้านกฎหมาย เพื่อดำเนินการในขั้นตอนที่อาจมีหรืออาจทำให้เกิดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างตัวเด็กกับพ่อแม่ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(ข) ช่วยเหลือเด็กที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา ให้สามารถติดต่อกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองโดยทันที และห้ามการสอบปากคำเด็กโดยไม่มีนายหรือผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายคนอื่นอยู่ด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

(ค) ประกันสิทธิของเด็กที่จะให้มีการวินิจฉัยคดีโดยที่พ่อแม่หรือผู้อนุบาลเด็กอยู่ร่วมด้วย เว้นแต่จะเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

(ง) ประกันว่าเด็กสามารถปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการและเป็นอิสระและอย่างเป็นทางการลับกับพ่อแม่และ/หรือผู้อนุบาลเด็ก และตัวแทนด้านกฎหมาย

(จ) การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิตามกฎหมายของเด็ก ควรทำในลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา ในภาษาที่เด็กเข้าใจได้ และมีลักษณะที่อ่อนไหวต่อเพศสภาพและวัฒนธรรม การให้ข้อมูลกับพ่อแม่ ผู้อนุบาลเด็กหรือผู้ดูแลเด็ก ควรเป็นสิ่งที่กระทำได้จริงนอกเหนือจากการให้ข้อมูลกับเด็ก ไม่ใช่แค่เป็นทางเลือก

(ฉ) หากเหมาะสมให้ส่งเสริมการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และประกันให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของกระบวนการที่การเบี่ยงเบนคดีสามารถทำได้

(ช) หากเหมาะสม ให้สนับสนุนการใช้มาตรการและการลงโทษในทางเลือกนอกเหนือจากการควบคุมตัว และประกันว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้การควบคุมตัวเด็กเป็นมาตรการขั้นสุดท้าย และให้ควบคุมตัวในระยะเวลาสั้นสุดเท่าที่เป็นไปได้

(ซ) กำหนดมาตรการเพื่อประกันว่า การดำเนินคดีในศาลและขั้นตอนของฝ่ายบริหารมีบรรยากาศและลักษณะที่เปิดโอกาสให้มีการรับฟังความเห็นของเด็กโดยตรง หรือโดยผ่านตัวแทนหรือหน่วยงานที่เหมาะสม ใน

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

ลักษณะที่สอดคล้องกับขั้นตอนปฏิบัติของกฎหมายในประเทศ คำนี้ถึงอายุและวุฒิภาวะของเด็กซึ่งอาจเป็นเหตุให้ต้องมีการแก้ไขขั้นตอนปฏิบัติทั้งทางศาลและฝ่ายบริหาร และแนวปฏิบัติอื่นๆ

54. ควรมีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับขั้นตอนของศาลหรือขั้นตอนอื่นๆ และเกี่ยวข้องกับการแทรกแซงอื่นๆ โดยควรมีกฎหมายที่ประกันการคุ้มครองเหล่านั้น โดยทั่วไปหมายถึงว่าไม่อาจมีการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะในสื่อมวลชน ซึ่งอาจเปิดเผยหรือมีส่วนในทางอ้อมที่นำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ภาพของเด็ก รายละเอียดของเด็ก หรือของครอบครัวเด็ก ชื่อหรือที่อยู่ของสมาชิกในครอบครัวเด็ก เสียงหรือวิดีโอที่บันทึกไว้

แนวปฏิบัติ 11.

ระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระดับชาติ

55. เพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายระดับชาติที่เป็นผล รัฐควรปฏิบัติตามมาตรการดังต่อไปนี้ หากเหมาะสม

(ก) เพื่อประกันและส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นผลในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา และสำหรับผู้เสียหาย

(ข) เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับบุคคลที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวอย่างมิชอบด้วยกฎหมาย หรือมีคำพิพากษาจากศาลอันเป็นที่สิ้นสุดโดยเป็นผลมาจากการปฏิบัติมิชอบในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้สิทธิที่จะได้รับการไต่สวนคดีใหม่ การเยียวยา รวมทั้งการชดเชย การฟื้นฟู และการประกันว่าจะไม่เกิดซ้ำ

(ค) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยุติธรรมกับหน่วยงานด้านวิชาชีพอื่น ๆ อย่างเช่น ด้านบริการรักษาพยาบาล บริการด้านสังคม และผู้ทำงานสนับสนุนผู้เสียหาย ทั้งนี้เพื่อให้ระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายเกิดผลสูงสุด โดยไม่เป็นการปฏิบัติอย่างลำเอียงต่อสิทธิของจำเลย

(ง) เพื่อสร้างความร่วมมือกับสภาหรือสมาคมทนายความ เพื่อให้มีการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(ฉ) เพื่อสนับสนุนให้ผู้ช่วยทนายสามารถให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายในรูปแบบที่กระทำได้ตามกฎหมายในประเทศ หรือให้ความช่วยเหลืออย่างอื่นกับบุคคลที่ถูกควบคุมตัว ถูกจับกุม ตกเป็นผู้ต้องสงสัย หรือถูกกล่าวหา หรือถูกแจ้งข้อหาที่เป็นความผิดทางอาญา โดยเฉพาะขณะที่อยู่ในโรงพักหรือสถานที่ควบคุมตัวอย่างอื่น

(ช) เพื่อส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเหมาะสมและบรรลุเป้าประสงค์ในการป้องกันอาชญากรรม

56. รัฐยังควรใช้มาตรการ:

(ก) เพื่อสนับสนุนสภาหรือสมาคมทนายความในการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งการให้บริการรูปแบบต่างๆ ทั้งที่เป็นแบบไม่คิดมูลค่า โดยให้สอดคล้องกับระเบียบและหลักจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพ

(ข) เพื่อกำหนดมาตรการที่กระตุ้นให้ทนายทำงานในพื้นที่ที่เสียเปรียบด้านสังคมและเศรษฐกิจ (อย่างเช่น การยกเว้นภาษี การให้ทุนสนับสนุน และการให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางรวมทั้งเบี้ยเลี้ยง)

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ค) เพื่อสนับสนุนให้ทนายรวมตัวเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอทั่วประเทศ เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้ที่ต้องการ

57. ในการออกแบบโครงการความช่วยเหลือด้านกฎหมายระดับประเทศ รัฐควรคำนึงถึงความต้องการของบางกลุ่ม รวมทั้งผู้สูงวัย ชนกลุ่มน้อย ผู้พิการ ผู้มีอาการเจ็บป่วยทางจิต ผู้มีเชื้อเอชไอวีและผู้ที่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง ผู้ใช้ยา กลุ่มคนพื้นเมืองและกลุ่มคนดั้งเดิม ผู้ไร้รัฐ ผู้แสวงหาที่พักพิง พลเมืองต่างชาติ ผู้อพยพ และแรงงานข้ามชาติ ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นในประเทศ โดยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ 9 และ 10

58. รัฐควรใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อจัดให้มีระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นมิตรกับเด็ก 14 และมีความอ่อนไหวกับเด็ก โดยคำนึงถึงศักยภาพที่เติบโตของเด็ก และความจำเป็นที่จะต้องหาจุดสมดุลที่เหมาะสมระหว่างผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็กกับสิทธิของเด็กที่จะให้ปากคำในขั้นตอนการพิจารณาคดี รวมทั้ง

(ก) หากเป็นไปได้ กำหนดให้มีกลไกเฉพาะเพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเป็นพิเศษสำหรับเด็ก และสนับสนุนให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นมิตรกับเด็กรวมกันเป็นส่วนหนึ่งกับกลไกทั่วไป

(ข) กำหนดให้มีกฎหมาย นโยบาย และระเบียบเพื่อสนับสนุนความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ในลักษณะที่คำนึงถึงอย่างชัดเจนต่อสิทธิเด็กและความต้องการที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก รวมทั้งสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมายหรือด้านอื่น ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อการเตรียมตัวและการนำเสนอในการต่อสู้คดี สิทธิที่จะให้ปากคำในทุกขั้นตอนของคดีที่ส่งผลกระทบต่อตน กำหนดให้มีขั้นตอนตามมาตรฐานเพื่อจำแนกผลประโยชน์ที่ดีที่สุด ให้ความสำคัญเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และให้มีสิทธิในการพิจารณา การเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม

(ค) กำหนดให้มีความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นมิตรกับเด็กที่สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักจรรยาบรรณตามวิชาชีพ ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายซึ่งทำงานกับและทำงานเพื่อเด็ก ควรได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอเพื่อประกันว่ามีความเหมาะสมในการทำงานกับเด็ก หากเป็นไปได้

(ง) ส่งเสริมโครงการอบรมความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่ได้มาตรฐาน โดยผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายซึ่งเป็นตัวแทนของเด็ก ควรได้รับการอบรมและมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องและในเชิงลึก และสามารถสื่อสารสร้างความเข้าใจให้กับเด็กได้ ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่ทำงานกับเด็กทุกคน ควรได้รับการอบรมแบบสหวิชาชีพในขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเด็กและความต้องการของเด็กในวัยต่าง ๆ และเกี่ยวกับขั้นตอนปฏิบัติที่มีการปรับให้เหมาะกับเด็ก และการอบรมด้านจิตวิทยาและแง่มุมอื่นของพัฒนาการเด็ก ทั้งนี้โดยให้ความใส่ใจเป็นพิเศษต่อเด็กผู้หญิงและเด็กที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนพื้นเมือง รวมทั้งมาตรการเพื่อสนับสนุนการต่อสู้คดีของเด็กซึ่งมีสถานภาพผิดกฎหมาย

(จ) กำหนดให้มีกลไกและขั้นตอนปฏิบัติเพื่อประกันความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและระบบการส่งต่อที่เหมาะสมระหว่างผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้ปฏิบัติด้านวิชาชีพอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างรอบด้านเกี่ยวกับผู้เสียหาย รวมทั้งมีการประเมินสถานภาพและความต้องการด้านกฎหมาย จิตวิทยา สังคม อาารมณ์ กายภาพ และการรับรู้เหตุผลของเด็ก

¹⁴ "ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นมิตรกับเด็ก" เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับเด็กในขั้นตอนของคดีอาญา แพ่ง และปกครอง ซึ่งเป็นความช่วยเหลือที่เข้าถึงได้ เหมาะกับวัย มีความเป็นสหวิชาชีพและเป็นผล สามารถตอบสนองความต้องการด้านสังคมและกฎหมายที่หลากหลายของเด็กและเยาวชน ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่เป็นมิตรกับเด็กอาจรวมถึงทนายความและผู้ที่ไม่ได้เป็นทนายความ แต่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับกฎหมายเด็กและพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่น เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารอย่างเป็นผลกับเด็กและผู้ดูแลเด็กได้

59. เพื่อประกันให้มีโครงการความช่วยเหลือด้านกฎหมายระดับประเทศที่เป็นผล รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายเพื่อจัดให้มี บริหารงาน ประสานงาน และติดตามการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยหน่วยงานดังกล่าวควร

(ก) ปลอดภัยจากการแทรกแซงที่ไม่เหมาะสมทางการเมืองหรือศาล สามารถตัดสินใจอย่างเป็นอิสระจากรัฐบาล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ไม่ควรตกอยู่ใต้การสั่งการหรือควบคุมหรือการคุกคามด้านการเงิน ของบุคคลหรือหน่วยงานใดที่กระทบต่อความสามารถในการทำงาน ไม่ว่าจะมิโครงสร้างการบริหารงานอย่างไร

(ข) มีอำนาจที่จำเป็นที่จะให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ การกำหนดบริการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับบุคคล การกำหนดหลักเกณฑ์และการรับรองผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์ของการอบรม การกำกับดูแลผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และการจัดตั้งหน่วยงานอิสระเพื่อรับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับผู้ให้บริการ และการประเมินความต้องการความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระดับชาติ และอำนาจที่จะจัดหางบประมาณของตนเอง

(ค) ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านงานยุติธรรมและหน่วยงานภาคประชาสังคมเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ในระยะยาว เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและความยั่งยืนของความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

(ง) รายงานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทราบเป็นระยะ

แนวปฏิบัติ 12.

งบประมาณสำหรับระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายระดับประเทศ

60. จากการยอมรับถึงประโยชน์ของบริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งประโยชน์ในแง่การเงินและการประหยัดต้นทุนในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากเหมาะสม รัฐควรจัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียงและเป็นการเฉพาะให้กับบริการช่วยเหลือด้านกฎหมายที่สอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งการกำหนดกลไกด้านงบประมาณเป็นการเฉพาะและมีความยั่งยืนเพื่อสนับสนุนระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายในระดับชาติ

61. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐควรใช้มาตรการ

(ก) จัดตั้งกองทุนความช่วยเหลือด้านกฎหมายเพื่อสนับสนุนโครงการความช่วยเหลือด้านกฎหมาย รวมทั้งโครงการทนายขอแรง การสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายของสภาหรือสมาคมทนายความ การสนับสนุนคลินิกกฎหมายของมหาวิทยาลัย และการให้ทุนหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานอื่น รวมทั้งหน่วยงานผู้ช่วยทนาย เพื่อให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมายทั่วทั้งประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ที่เสียเปรียบด้านเศรษฐกิจและสังคม

(ข) กำหนดกลไกงบประมาณเพื่อส่งมอบทุนให้กับโครงการให้กับกิจกรรมให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเช่น

(1) จัดสรรให้ตามสัดส่วนของงบประมาณงานยุติธรรมทางอาญาของรัฐ เพื่อให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมายที่สอดคล้องกับเงื่อนไขเพื่อให้เกิดระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างเป็นผล

(2) ใช้งบประมาณที่ได้มาจากกิจกรรมที่เป็นความผิดทางอาญา เช่นที่ได้มาจากการยึดหรือค่าปรับ เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายกับผู้เสียหาย

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ง) เพื่อส่งเสริมการปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาคประชาสังคมและหน่วยงานยุติธรรม เพื่อจัดทำหลักจรรยาบรรณที่มีผลผูกพันกับบรรดาผู้ช่วยนายที่ทำงานในระบบยุติธรรมทางอาญา

(จ) เพื่อกำหนดประเภทของบริการด้านกฎหมายที่ผู้ช่วยนายทำได้ และประเภทของบริการซึ่งผู้ให้บริการต้องเป็นทนายความเท่านั้น ยกเว้นแต่มีการกำหนดเป็นอย่างอื่นภายใต้อำนาจของศาลหรือสมาคมทนายความที่เกี่ยวข้อง

(ฉ) เพื่อประกันให้มีการเข้าถึงผู้ช่วยนายที่ได้รับการรับรอง และได้รับการกำหนดบทบาทให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่โรงพักและเรือนจำ สถานที่ควบคุมตัวหรือศูนย์ควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาคดี

(ช) หากเป็นไปได้ตามกฎหมายและระเบียบระดับประเทศ อนุญาตให้ผู้ช่วยนายที่ได้รับการรับรองจากศาล และผ่านการอบรมอย่างเหมาะสมเข้าร่วมในขั้นตอนของศาล และให้คำปรึกษากับจำเลยในกรณีที่ไม่มีทนายความอยู่ด้วย

แนวปฏิบัติ 15.

ระเบียบและการกำกับดูแลผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

69. เป็นไปตามหลักการ 12 และเป็นไปตามกฎหมายระดับชาติเพื่อประกันความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ รัฐจะร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพเพื่อ

(ก) ประกันให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อการรับรองผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

(ข) ประกันว่าผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจรรยาบรรณ และให้มีบทลงโทษอย่างเหมาะสมกรณีที่มีการละเมิด

(ค) กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อประกันว่า ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายจะไม่สามารถขอรับค่าใช้จ่ายจากผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ทำเช่นนั้น

(ง) ประกันให้มีหน่วยงานที่ไม่ลำเอียงเป็นผู้รับเรื่องและพิจารณาข้อร้องเรียนทางวินัยที่มีต่อผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

(จ) กำหนดให้มีกลไกกำกับดูแลอย่างเหมาะสมสำหรับผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยเฉพาะเพื่อป้องกันการทุจริต

แนวปฏิบัติ 16.

ความเป็นภาคีกับผู้ให้บริการด้านกฎหมายที่ไม่ใช่รัฐและสถาบันอุดมศึกษา

70. หากเหมาะสม รัฐควรเห็นชอบการสร้างความเป็นภาคีกับผู้ให้บริการด้านกฎหมายที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรเอกชนและผู้ให้บริการอย่างอื่น

71. เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว รัฐควรใช้มาตรการโดยมีการปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาคประชาสังคมและหน่วยงานยุติธรรมและสมาคมวิชาชีพ

(ก) เพื่อยอมรับระบบกฎหมายที่หน่วยงานอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐมีบทบาทในการให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

(ข) เพื่อกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพของบริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย และสนับสนุนการจัดทำโครงการอบรมที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้ให้บริการด้านกฎหมายนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐ

(ค) เพื่อกำหนดให้มีกลไกติดตามและประเมินผลเพื่อประกันคุณภาพของบริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย โดยเฉพาะบริการที่ให้โดยไม่คิดมูลค่า

(ง) เพื่อทำงานร่วมกับผู้ให้บริการด้านกฎหมาย เพื่อขยายพื้นที่ให้บริการ ปรับปรุงคุณภาพและผลกระทบ และสนับสนุนการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในทุกภาคของประเทศและในทุกชุมชน รวมทั้งในพื้นที่ชนบท และพื้นที่ที่เสียเปรียบด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งพื้นที่ของชนกลุ่มน้อย

(จ) เพื่อพัฒนาความหลากหลายของผู้ให้บริการด้านกฎหมาย โดยใช้แนวทางการทำงานที่เป็นองค์รวม อย่างเช่น บริการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมายซึ่งมีเจ้าหน้าที่เป็นทนายความและผู้ช่วยทนาย และการทำข้อตกลงกับสหภาพทนายความและสมาคมทนายความ คลินิกกฎหมายในมหาวิทยาลัย และองค์กรเอกชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้บริการช่วยเหลือด้านกฎหมาย

72. หากเหมาะสม รัฐยังควรใช้มาตรการ:

(ก) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งคลินิกช่วยเหลือกฎหมายตามคณะนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมโครงการคลินิกกฎหมายและกฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะในบรรดาอาจารย์มหาวิทยาลัย และหน่วยงานของนักศึกษา รวมทั้งให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการ

(ข) เพื่อส่งเสริมและกำหนดมาตรการที่กระตุ้นให้นักศึกษานิติศาสตร์เข้าร่วมงานกับคลินิกกฎหมายและโครงการกฎหมายชุมชนอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักกฎหมายและการปฏิบัติของประเทศ โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรอย่างเป็นทางการหรือเป็นการพัฒนาด้านวิชาชีพ

(ค) ในกรณีที่ยังไม่มีการจัดทำ ให้จัดทำหลักเกณฑ์การปฏิบัติของนักศึกษาซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถฝึกปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การกำกับดูแลของทนายความที่จดทะเบียนหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวต้องจัดทำขึ้นโดยผ่านการปรึกษาหารือ และเป็นที่ยอมรับของศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ เพื่อจัดระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในศาล

(ง) ในแวนวนิติศาสตร์ที่กำหนดให้นักศึกษาต้องเข้ารับการฝึกงานด้านกฎหมาย ควรมีการจัดทำหลักเกณฑ์เพื่อช่วยให้พวกเขาสามารถฝึกงานในศาลภายใต้การกำกับดูแลของทนายความที่จดทะเบียน

แนวปฏิบัติ 17.

งานวิจัยและข้อมูล

73. รัฐควรประกันให้มีกลไกเพื่อติดตาม ตรวจสอบและประเมินความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และควรสนับสนุนการปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายอย่างต่อเนื่อง

74. ตามเป้าประสงค์ดังกล่าว รัฐควรนำมาตรการมาใช้ดังนี้

(ก) เพื่อให้มีการทำวิจัยและเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ โดยจำแนกตามเพศสภาพ อายุ สถานภาพด้านสังคม-เศรษฐกิจ และการกระจายในเชิงภูมิศาสตร์ของผู้รับความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลจากงานวิจัยเหล่านั้น

(ข) เพื่อแลกเปลี่ยนในแง่แนวปฏิบัติที่ดีในการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย

30 กรกฎาคม 2557

(ค) เพื่อติดตามการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายที่มีประสิทธิภาพและเป็นผล และสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

(ง) เพื่อจัดอบรมข้ามวัฒนธรรม ที่เหมาะสมในเชิงวัฒนธรรม อ่อนไหวด้านเพศสภาพ และเหมาะสมกับวัย สำหรับผู้ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

(จ) เพื่อพัฒนาการสื่อสาร การประสานงาน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยุติธรรม โดยเฉพาะหน่วยงานระดับล่าง เพื่อจำแนกปัญหาในพื้นที่และเพื่อให้ความเห็นชอบต่อการปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

แนวปฏิบัติ 18. ความช่วยเหลือทางวิชาการ

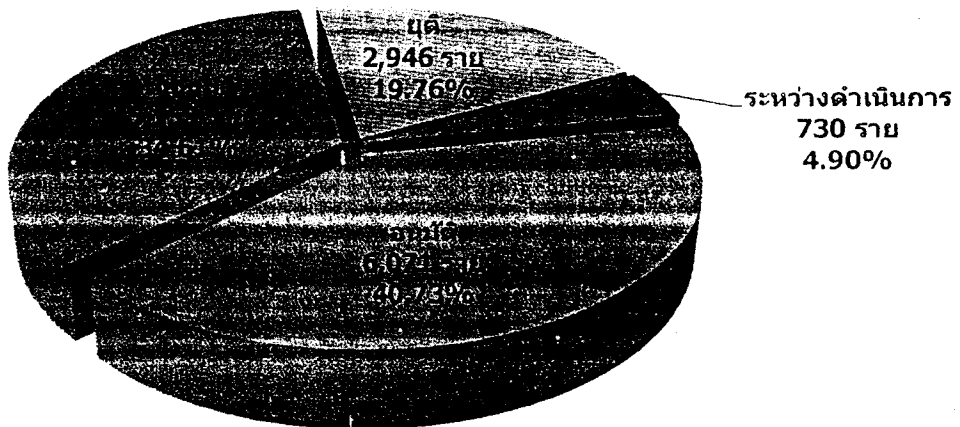
75. ควรให้มีการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการและลำดับความสำคัญของรัฐที่ร้องขอความช่วยเหลือ โดยเป็นหน้าที่ขององค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์การสหประชาชาติ แหล่งทุนแบบทวิภาคีและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรัฐที่มีความร่วมมือระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งนี้เพื่อหาทางพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพระดับชาติและหน่วยงานที่จะพัฒนาและปฏิบัติตามระบบความช่วยเหลือด้านกฎหมาย และการปฏิรูปความยุติธรรมทางอาญา หากเหมาะสม

*****

สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมในภาพรวม*

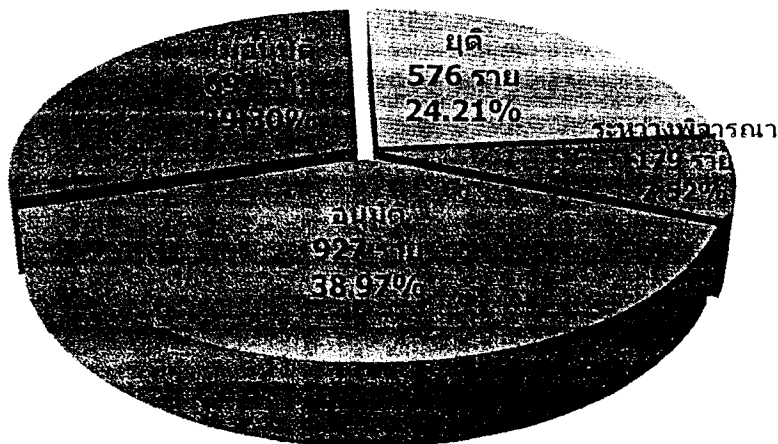
**ผลการดำเนินงาน กองทุนยุติธรรม
ตั้งแต่จัดตั้งกองทุนยุติธรรม – ปี พ.ศ. 2558 ในภาพรวม**

ผู้มายื่นคำขอรับการสนับสนุนฯ	14,906	ราย
พิจารณาไปแล้ว	14,176	ราย
ระหว่างการพิจารณา	730	ราย
จ่ายเงินช่วยเหลือ	325,937,083.77	บาท

ผลการดำเนินงาน กองทุนยุติธรรม ปี พ.ศ. 2557

ผู้มายื่นคำขอรับการสนับสนุนฯ	2,379	ราย
พิจารณาไปแล้ว	2,200	ราย
ระหว่างการพิจารณา	179	ราย
จ่ายเงินช่วยเหลือในภาพรวม	46,315,185	บาท

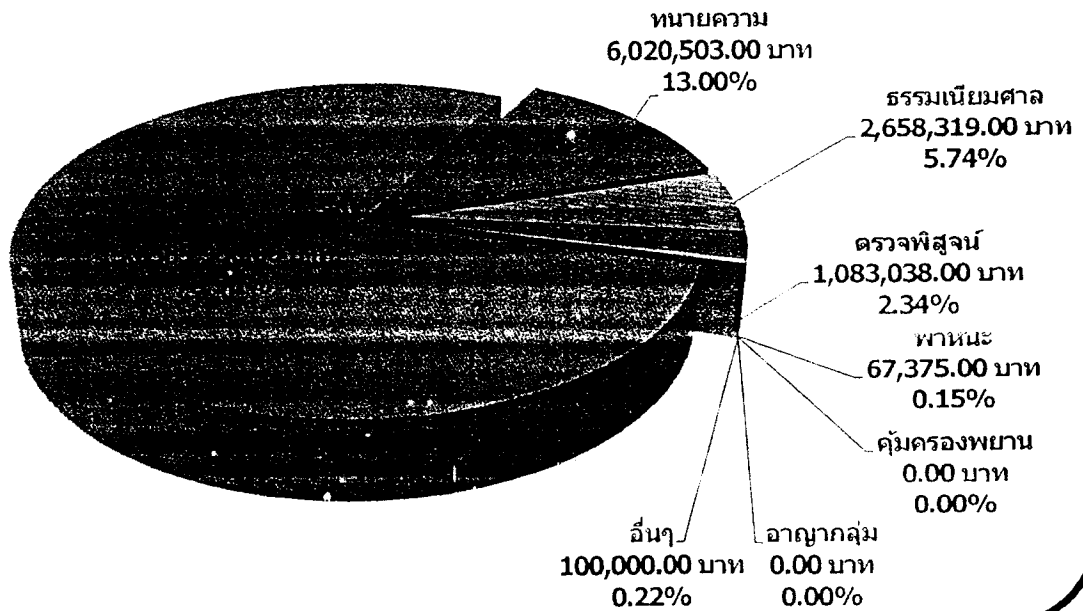
* ที่มา: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558.

สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรมในภาพรวม (ต่อ)

ผลการดำเนินงาน กองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2557 (แยกรายการ)

จ่ายเงินช่วยเหลือ

46,315,185 บาท

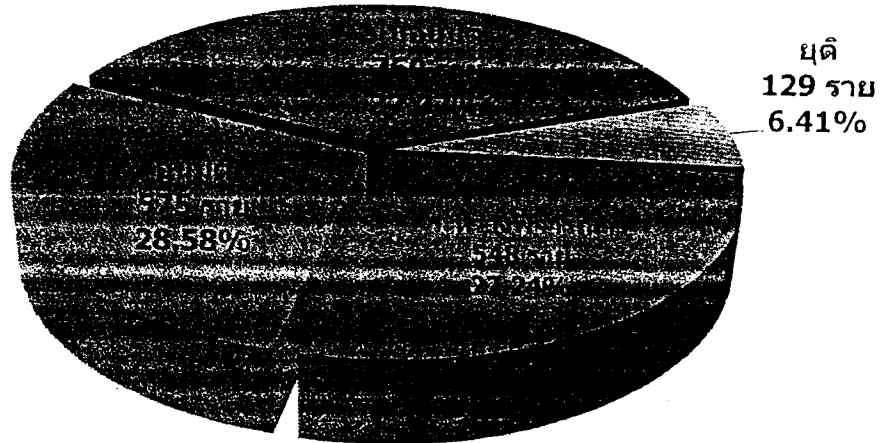

สถิติผลการดำเนินงานกองทุนยุติธรรม ปี 2558*

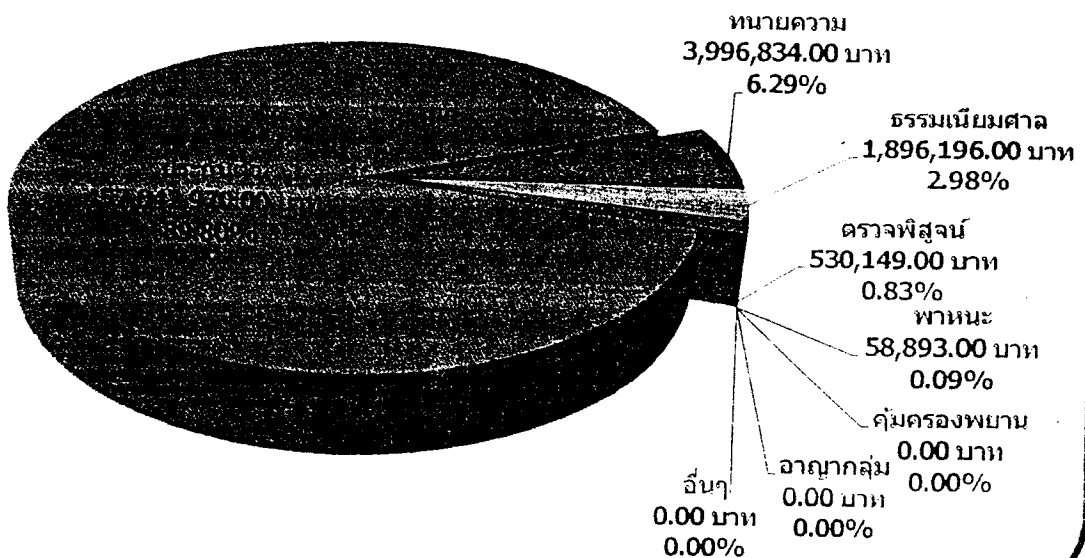
ผลการดำเนินงาน กองทุนยุติธรรม ปี พ.ศ. 2558

ผู้มายื่นคำขอรับการสนับสนุนฯ	2,012	ราย
พิจารณาไปแล้ว	1,464	ราย
ระหว่างการพิจารณา	548	ราย
จ่ายเงินช่วยเหลือในภาพรวม	63,525,042	บาท

ผลการดำเนินงาน กองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 (แยกประเภท)

จ่ายเงินช่วยเหลือ 63,525,042 บาท

*ที่มา: กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2558

“กองทุนยุติธรรม” สิ่งมหัศจรรย์ที่เกิดขึ้นในแวดวงยุติธรรม*

ในอดีตที่ผ่านมา การเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนเป็นเรื่องยากมาก ด้วยเหตุผลในหลายประการ ทั้ง “การไม่มีความรู้” ความเข้าใจบทบัญญัติของกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึงได้โดยชอบธรรม ทำให้ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลที่อยู่ในภาวะที่เหนือกว่า และเหตุผลสำคัญอย่างยิ่ง คือ “ความยากจน” ของประชาชนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรม เนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีนั้น จะต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นมากมาย ทั้งค่าจ้างทนาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แม้แต่ค่าประกันตัวที่จะได้มีโอกาสออกมาสู่คดีก็แทบจะไม่มี เพื่อไม่ให้ต้องถูกคุมขัง ยิ่งบางครั้งทำให้ต้องเข้าไปอยู่ในคุกแทนค่าปรับเพราะไม่มีเงินจ่ายด้วยซ้ำไป

สำหรับคนจน คนยากไร้แล้ว เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย การต่อสู้คดีในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องใหญ่และหนักหนาสาหัส เพราะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นต้นทุนในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้ยากไร้ คนยากจนนั้นยากจะหาได้

สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สร้างความเศร้าและสะเทือนใจมากกับ “คนยากจน ยากไร้” เลยมีคำกล่าวที่ว่า “สู้ไปก็แพ้...เงินก็ไม่มี...ไม่รู้จะทำอย่างไร...” เหมือนปิดกั้นทั้งอิสรภาพและปิดโอกาสให้เข้าถึงความยุติธรรม

เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย และให้คนจน คนยากไร้ ได้มีโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ตระหนักและเห็นความสำคัญในปัญหาดังกล่าว จึงเกิดแนวคิดในการจัดตั้ง “กองทุนยุติธรรม” ขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือให้ผู้ยากไร้ คนยากจนได้เข้าถึงความยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใด ๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม โดยมีกฎหมายที่ช่วยในการทำงานที่มีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้วจนฉบับปัจจุบัน คือ “ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓”

**ถามว่ากองทุนยุติธรรมได้ช่วยอะไรประชาชนยากไร้บ้าง

- (๑) ค่าวางเงินประกันปล่อยชั่วคราว
- (๒) ค่าจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี
- (๓) ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง
- (๔) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์ทางคดีฯ

---

* ที่มา: บทความ จากวารสารยุติธรรม เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลในกระบวนการยุติธรรม ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ ๒๕๕๘, นางสาวจิราภรณ์ ตามชู นักวิชาการชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มกองทุนยุติธรรม ผู้จัดทำและเรียบเรียง นางจันทร์ชม จินตยานนท์ ผู้อำนวยการกองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ ผู้ตรวจสอบ/กลั่นกรอง

- (๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก เป็นต้น
- (๖) ค่าคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรม
- (๗) ค่าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่สิบราย

ขึ้นไป

- (๘) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- *ทั้งนี้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกองทุนยุติธรรม

**ใครเป็นผู้พิจารณาจ่ายเงินของกองทุนยุติธรรม

๑. คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วย (๑) องค์กรประกอบ จำนวน ๑๖ คน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธาน รองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านบริหารความยุติธรรม ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงการคลัง สำนักงานประมาณ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเลขานุการ (๒) อำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการด้านการบริหารงานกองทุน อนุมัติคำขอรับการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรม (กรณีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ประโยชน์สาธารณะ ความเสียหายที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมาก และมีผลต่อความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม) และการพิจารณาอุทธรณ์ผลการวินิจฉัย หากคณะอนุกรรมการฯ หรือเลขานุการฯ พิจารณาไม่อนุมัติจ่าย ให้อุทธรณ์มายังคณะกรรมการฯ

๒. คณะอนุกรรมการพิจารณาคำขอรับการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรม จำนวน ๔ คณะ ประกอบด้วย คณะที่ ๑ (กรมบังคับคดี) คณะที่ ๒ (กรมสอบสวนคดีพิเศษ) คณะที่ ๓ (ป.ป.ท.) และคณะที่ ๔ สนับสนุนหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำขอและจ่ายเงินกองทุนยุติธรรม และรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม

๓. เลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม โดยอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคำขอและจ่ายเงินกองทุนยุติธรรม และรายงานผลต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม

๔. กระจายอำนาจการพิจารณาและการจ่ายเงินในภูมิภาค ไปที่ ๑๗ จังหวัดนำร่อง ได้แก่ (๑) ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ พิชณุโลก นครสวรรค์ พะเยา (๒) ภาคกลาง ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครปฐม พระนครศรีอยุธยา (๓) ภาคตะวันออกฉียงเหนือ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุตรธานี (๔) ภาคใต้ สงขลา สุราษฎร์ธานี ปัตตานี อำนาจหน้าที่พิจารณารับคำขอและจ่ายเงินกองทุนยุติธรรมภายในวงเงินที่กำหนด อาทิ ค่าประกันตัวไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ต่อราย สนับสนุนค่าจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาล ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทต่อราย เป็นต้น

เมื่อเราเห็น “รอยยิ้มและน้ำตาของความปลื้มปิติยินดี” ของประชาชนคนยากไร้ที่มาขอรับบริการจากเรา มันเป็นความสุขใจอย่างหนึ่งของคนทำงาน ที่เรามีความสุขที่ได้ทำ “กองทุนยุติธรรม” จึงเปรียบเสมือน สิ่งมหัศจรรย์ เพื่อมาช่วยคนจน ยากไร้ เดือดร้อนไม่ได้รับความเป็นธรรมที่รัฐสร้างขึ้นมา เพื่อให้โอกาสประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมเหมือนสายรุ้งที่นาน ๆ ครั้งจะเกิดขึ้นบนท้องฟ้า แต่คือสิ่งมหัศจรรย์ทางธรรมชาติ ที่ทำให้ผู้พบเห็นมี “ความสุขและยิ้มได้” เพราะช่วยปลดทุกข์ประชาชนยากไร้ให้มีโอกาสต่อสู้คดี มีอิสรภาพ เข้าถึงความเป็นธรรมให้กับตัวเอง

ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....*

การเข้าถึงความยุติธรรมของคนในสังคมยังปรากฏความไม่เสมอภาคเพราะความแตกต่างทางเศรษฐกิจและการศึกษา การช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาคในกฎหมายเป็นภารกิจที่สำคัญของรัฐที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี แต่เนื่องจากการช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ นั้น กระบวนการการดำเนินคดีที่มีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นมากมาย ทั้งค่าจ้างทนาย ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าประกันตัวเพื่อออกมาสู้คดีเพื่อไม่ให้ถูกคุมขัง อีกทั้งยังไม่สามารถช่วยเหลือผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมได้อย่างทั่วถึง เพราะงบประมาณที่จำกัด ขาดสถานะทางกฎหมายที่จะทำนิติกรรมสัญญา กระบวนการพิจารณาล่าช้า และขาดความเป็นอิสระ การพัฒนาระบบและวิธีการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรมต้องทำโดยกฎหมายที่จัดตั้งกองทุนให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะนำรายได้จากแหล่งที่มาที่สอดคล้องกับภารกิจตามหลักการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในสังคม โดยกำหนดระบบและวิธีการช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว จะมีข้อดีและข้อสังเกต สามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

๑. ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้เดือดร้อนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมให้เข้าสู่ความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะมีกฎหมายกำหนดชัดเจนในการปฏิบัติงาน ตามกรอบแนวคิดหลักการและแนวทางปฏิบัติแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือด้านกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid Criminal Justice System) ที่เป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นรัฐภาคี และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ข้อ ๑๑.๕ ส่งเสริมกองทุนยุติธรรมเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และเยียวยาผู้บริสุทธิ์หรือได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นธรรม

---

* ที่มา: เรียบเรียงโดย นายทศวิวัฒน์ เกียรติทัตต์ วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย

๒. ทำให้เกิดการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อประโยชน์ในการทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน สามารถดำเนินการได้อย่างคล่องตัว สามารถจัดหางบประมาณ จัดหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญคือกองทุนฯ จะมีความยั่งยืนและสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเต็มที่

๓. เป็นการสร้างเสริมที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อนยากไร้และไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมถือเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม การประกันตัวบุคคล การช่วยเหลือประชาชนในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน รวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน

๔. ทำให้ประชาชนเข้าถึงความช่วยเหลือได้โดยเร็วและทันเวลา เนื่องจากหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญปัญหาในพื้นที่ รวมทั้งมีโอกาสในการยุติคดีความนอกศาลมากขึ้น

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

- เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ฉบับนี้ เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงความยุติธรรม การประกันตัวบุคคล การช่วยเหลือบุคคลในคดีอาญา การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนแล้วนั้น ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันผู้ที่มีศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองได้อยู่แล้ว ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมนี้

ภาคผนวก

- : ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓
- : หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี
ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๘๓๙ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- : ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ระเบียบกระทรวงยุติธรรม
ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๕๓

ตามที่ได้มีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นในกระทรวงยุติธรรม โดยได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณครั้งแรกตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งกองทุนดังกล่าวได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ มาตามลำดับ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงยุติธรรมดังกล่าว เพื่อดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่ารัฐจะต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ประชาชน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙

(๒) ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

(๓) ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยกองทุนยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

บรรดาระเบียบ หรือหนังสือสั่งการ หรือคำสั่งที่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนยุติธรรม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม

ข้อ ๕ ให้มีกองทุนยุติธรรมขึ้นในกระทรวงยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใด ๆ เพื่อปกป้อง คุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม

ข้อ ๖ การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายจากกองทุนยุติธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในข้อ ๕ ซึ่งให้หมายความถึง

- (๑) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว
  - (๒) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการแจ้งทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี
  - (๓) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง
  - (๔) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ ค่าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียม เอกสาร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินเผชิญสืบของศาล ค่าใช้จ่ายในการสอบแนวเขตรังวัดที่ดิน หรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือทางดาวเทียม และการอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่าย ดังกล่าว
  - (๕) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นของผู้ขอรับการสนับสนุน ได้แก่ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์กองทุน
  - (๖) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรมหรือการป้องกันการถูกฟ้องร้ายเพราะได้เข้าช่วยเหลือภารกิจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชน
  - (๗) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา การกระทำโดยมิชอบทางปกครอง หรือการกระทำละเมิดในลักษณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน หรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่สิบรายขึ้นไปหรือที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม
  - (๘) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อ ๕
- ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๗ รายรับของกองทุน ประกอบด้วย

- (๑) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน
- (๒) เงินอุดหนุน และเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ โดยไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ หรือเงื่อนไขของกองทุน
- (๓) เงินอื่นที่กองทุนได้รับโดยชอบไม่ว่ากรณีใด
- (๔) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุนนี้

ข้อ ๘ ในกรณีผู้บริจาคหรือผู้มอบตามข้อ ๗ (๒) ได้กำหนดวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขในการ บริจาคหรือมอบเงินหรือทรัพย์สิน ให้คณะกรรมการพิจารณาว่าวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขดังกล่าว อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่สามารถดำเนินการได้ตามระเบียบนี้หรือไม่

หากคณะกรรมการเห็นว่าสามารถดำเนินการได้ ให้รับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไว้ และต้อง ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินนั้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้งดรับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว

ข้อ ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรม”
ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ประธานกรรมการ
(๒) ปลัดกระทรวงยุติธรรม	รองประธานกรรมการ
(๓) รองปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านบริหารความยุติธรรม	
(๔) ผู้แทนกระทรวงการคลัง	กรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงบประมาณ	กรรมการ
(๖) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตในภาครัฐ	กรรมการ
(๗) ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	กรรมการ
(๘) อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ	กรรมการ
(๙) อธิบดีกรมบังคับคดี	กรรมการ
(๑๐) ผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่งตั้งจำนวนสามคน	กรรมการ
(๑๑) อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการและเลขานุการ
(๑๒) ผู้อำนวยการกองพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๓) ผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๑๐) ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ
เพื่อบริหารกองทุนยุติธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในข้อ ๕

ข้อ ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๔) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภา
ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษา
พรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๕) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- (๖) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย
- (๗) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับ
ความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๘) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะ
ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๔) ไม่เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและยังไม่พ้นกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันแต่งตั้ง

ข้อ ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระทั้งกรณีติดต่อกันหรือกรณีเว้นระยะเวลา นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐
- (๔) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

ข้อ ๑๒ ให้คณะกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดนโยบาย แนวทาง มาตรการ ในด้านการบริหาร และการจัดการของกองทุน
- (๒) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายของกองทุน
- (๓) กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- (๔) พิจารณาเกี่ยวกับการจ่ายเงิน สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่าย ในกรณีที่เหมาะสมควรให้คณะกรรมการพิจารณาชี้ขาด
- (๕) พิจารณาวินิจฉัยคำขอรับการสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายกองทุนยุติธรรม รวมถึงคำร้องขอความเป็นธรรม หรือคำร้องอุทธรณ์
- (๖) อนุมัติค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือบริหารกองทุนยุติธรรม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- (๗) ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการของกองทุนยุติธรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- (๘) กำหนดระเบียบปฏิบัติ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้
- (๙) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยคำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรม หรือการดำเนินการใด ๆ ตามความจำเป็น โดยกำหนดให้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐

ข้อ ๑๓ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้จ่ายเงินกองทุนและการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน ให้คณะกรรมการคำนึงถึงหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติแล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (๑) ความสามารถในการให้ความช่วยเหลือของกองทุน
- (๒) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือปกป้อง รักษาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน
- (๓) ลักษณะของการกระทำผิดหรือการกระทำละเมิดที่มีผลกระทบต่อประชาชน ให้ได้รับความเสียหายหรือเกิดภัยพิบัติต่อส่วนรวมหรือความมั่นคงของประเทศ
- (๔) ลักษณะของการกระทำผิดหรือการกระทำละเมิดที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนหรือกระบวนการยุติธรรมของประเทศ

(๕) เรื่องที่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(๖) พุทธิกรรม ข้อเท็จจริงและเงื่อนไขอื่น ๆ ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่น การช่วยเหลือให้พ้นจากการกระทำของผู้มีอิทธิพลหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

(๗) ฐานะของผู้ขอรับการสนับสนุน

(๘) การสนับสนุนของกองทุนนี้ให้คำนึงถึงโอกาสที่ผู้ขอรับการสนับสนุนจะได้รับการช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่นด้วย

ข้อ ๑๔ ในการประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเอาเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๕ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ งานการเงินการบัญชี และดำเนินการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมายเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๖ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการตามระเบียบนี้จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ ๑๗ ในระหว่างที่ยังไม่มีระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติอื่นใดที่ต้องออกตามระเบียบนี้ ให้นำระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ มาใช้บังคับไปพลางก่อน เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติตามระเบียบนี้

คำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรมที่ยื่นตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ ให้ถือว่าเป็นคำขอรับการสนับสนุนเงินกองทุนยุติธรรมที่ยื่นตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๘ ให้โอนกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้สิน งาน และภาระติดพันที่เกิดจากกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๙ มาเป็นกองทุนยุติธรรมตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓

(นายพิระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

(๖)

ตามงานเลขานุการคณะ
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
5639
เลขรับ.....10.....ส.ย. 2558
วันที่.....
เวลา..... 11.39 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙/๒๕๕๘

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

มิถุนายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นเรื่องด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 520 / 2558 วันที่ 7c / ๒๖ / 58
เวลา 11.59 ส่ง พชม
สำนักการประชุม

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่ ๒๗ / ๒๕๕๘
วันที่ ๑๐ / ๒๖ / ๕๘
เวลา ๑๒.๐๕ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๗ (อสิสา)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

สำนักการประชุม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม

เหตุผล

โดยที่กองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มีงบประมาณที่จำกัด ประกอบกับไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ทำให้กองทุนไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของประชาชน ดังนั้น สมควรกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
กองทุนยุติธรรม
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยกองทุนยุติธรรม

.....
.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน
นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“กองทุน” หมายความว่า กองทุนยุติธรรม
“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม
“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกระเบียบและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ระเบียบและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
กองทุนยุติธรรม

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เรียกว่า “กองทุนยุติธรรม” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การดูแลผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

มาตรา ๖ ให้กองทุนมีอำนาจกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ ตามมาตรา ๕ และอำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิหรือกระทำนิติกรรมใด ๆ
- (๓) กระทำการอื่นใดที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

มาตรา ๗ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

- (๑) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนตามมาตรา ๔๑
- (๒) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
- (๓) เงินที่ได้รับตามมาตรา ๘
- (๔) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุน
- (๕) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (๖) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด
- เงินและทรัพย์สินของกองทุนไม่ต้องส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

มาตรา ๘ ให้กองทุนมีรายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกัน ต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับในคดีอาญา ทั้งนี้ ในอัตราไม่เกิน ร้อยละสองของจำนวนเงินเฉพาะส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๙ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- (๑) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- (๒) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (๓) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (๔) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- (๕) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

มาตรา ๑๐ ในกิจการของกองทุนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้แทนกองทุน เพื่อการนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรมจะมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติงานในเรื่องใดแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๑ ให้จัดตั้งสำนักงานกองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุน คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับคำขอรับความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เสนอความเห็นประกอบคำขอตาม (๑) เพื่อเสนอให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องพิจารณา
- (๓) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน ในการดำเนินงานของกองทุน
- (๔) รับเงิน จ่ายเงิน และเก็บรักษาเงินของกองทุนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- (๕) พัฒนาระบบ รูปแบบ วิธีการ และการให้บริการของกองทุน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
- (๖) เก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
- (๗) ปฏิบัติการอื่นหรือกระทำกิจการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ

มาตรา ๑๒ ในการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดอื่นที่มีใช้กรุงเทพมหานคร ให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้หน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการให้กับกองทุนสำหรับเขตจังหวัดนั้น

หมวด ๒

คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม

มาตรา ๑๓ ให้มีคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภาพนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจำนวนหกคน เป็นกรรมการ

ให้รองปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานกองทุนยุติธรรมจำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๔ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (๔) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๖) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกพักงาน หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน
- (๗) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำผิดวินัย
- (๘) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๙) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ

มาตรา ๑๕ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ภายในหกสิบวัน ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่ากรรมการที่ได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๔
- (๔) รัฐมนตรีให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งที่ว่างภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๘ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการดำเนินงานของกองทุน

(๒) ออกระเบียบต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการ

มอบหมาย

(๔) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ของกองทุน

(๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานแสดงการจัดการกองทุนและรายงานประจำปี

(๖) ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๙ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานและรองประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอในทุกภารกิจของกองทุน ที่ว่าราชอาณาจักรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือรายงานผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อคณะกรรมการทุกรอบสามเดือน

มาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัด นอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือบุคคลที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

ให้หัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งได้รับมอบหมายตามมาตรา ๑๒ ทำหน้าที่เป็นอนุกรรมการและเลขานุการคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด

ให้เลขานุการคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดรายงานผลการพิจารณาให้ความช่วยเหลือต่อคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือ เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถเสนอคำขอให้ คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดพิจารณาได้ ให้ประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือประธานอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี พิจารณาให้ความช่วยเหลือแทนคณะอนุกรรมการ และรายงานให้คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือ หรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยเร็ว

มาตรา ๒๓ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม การดำรงตำแหน่ง การพ้นจาก ตำแหน่ง และการประชุมของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือและคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด โดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ให้กรรมการและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและอนุกรรมการ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๓

การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน

มาตรา ๒๖ บุคคลอาจขอความช่วยเหลือจากกองทุนในการดำเนินคดี การขอลดปล่อยชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด สิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำขอ แบบคำขอ การพิจารณา ให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๗ การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วย คำจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบ ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๘ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด สิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (๑) พฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- (๒) ฐานะของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน
- (๓) โอกาสที่ผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนจะได้รับการช่วยเหลือ หรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๙ การพิจารณาให้ความช่วยเหลือในการขอลดยืมชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้คำนึงถึงว่าหากได้รับการลดยืมชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุร้ายอันตรายประการใดหรือไม่

มาตรา ๓๐ การขอลดยืมชั่วคราวให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย กองทุนอาชญากรรมบำบัดให้แก่นักงานของกองทุนหรือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้องขอลดยืมชั่วคราว และเป็นผู้ลงนามในสัญญาประกันก็ได้

คำร้องขอลดยืมชั่วคราวต้องแนบหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุน สำเนาหนังสือสัญญาของผู้ต้องหาหรือจำเลย และสำเนาหนังสือสัญญาค้ำประกันตามวรรคสี่ไปด้วย

หนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนต้องระบุว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลย ผิดสัญญาประกันและถูกปรับเป็นเงินเท่าใด กองทุนจะเป็นผู้ชำระแทน

ก่อนออกหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุน จะต้องให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ผู้ประสงค์จะได้รับการลดยืมชั่วคราวทำหนังสือสัญญาให้กองทุนไว้ว่า หากกองทุนต้องชำระเงิน ค่าปรับตามวรรคสามเป็นจำนวนเท่าใด ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะชดใช้เงินให้แก่กองทุนจนครบถ้วน และผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องนำสามีภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้าง มาเป็นผู้ค้ำประกันด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการออกหนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๑ ผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน อาจขอรับเงินช่วยเหลือเพื่อความเสียหายที่ตนได้รับ ดังต่อไปนี้

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจ

(๒) เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ถูกถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

(๔) เงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการได้รับเงินช่วยเหลือ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๒ คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือมีอำนาจพิจารณาให้การสนับสนุนผู้เสนอโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขอความช่วยเหลือและการให้การสนับสนุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๔

การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ

มาตรา ๓๓ กองทุนต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชี และแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี รวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้ คณะกรรมการทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๔ ให้กองทุนยื่นรายงานแสดงการจัดการกองทุนต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๕ ให้กองทุนจัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนเสนอผู้สอบบัญชีภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา ๓๖ ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้สอบบัญชีที่สำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดินให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุน

มาตรา ๓๗ ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้ประกาศงบการเงินที่ผู้สอบบัญชี ได้ตรวจสอบแล้วและรายงานการสอบบัญชีในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๘ ให้กองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อทราบ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา ๓๙ ปีบัญชีของกองทุนหมายถึงปีงบประมาณ

มาตรา ๔๐ การรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

หมวด ๕

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๑ ให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุน ยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุน ยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ โดยต้องดำเนินการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๓ คำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ โดยอนุโลม และถ้าคำขอดังกล่าวมีข้อความแตกต่างไปจากคำขอตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอสั่งแก้ไขเพิ่มเติมคำขอเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ได้

มาตรา ๔๔ บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่กองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มีงบประมาณที่จำกัด ประกอบกับไม่มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ทำให้กองทุนไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี และให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ได้อย่างทั่วถึง เสมอภาค และเป็นธรรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของประชาชน ดังนั้น สมควรกำหนดให้กองทุนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับช่วยเหลือประชาชน ในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ หมวด ๑ กองทุนยุติธรรม กำหนดให้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมในสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่าย เกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การอุทลละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยกองทุนมีเงิน และทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาจากกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาล หรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ค่าธรรมเนียมศาล และค่าปรับในคดีอาญา เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ ดอกผล และเงินหรือ ทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับ โดยเงินและทรัพย์สินของกองทุนไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เงินกองทุนนั้นให้ใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิด สิทธิมนุษยชน การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน ในการนี้ ให้จัดตั้งสำนักงาน กองทุนยุติธรรมขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อทำหน้าที่ธุรการให้กับกองทุน (ร่างมาตรา ๕ ถึงร่างมาตรา ๑๒)

๒.๒ หมวด ๒ คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภาทนายความ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนจำนวนหกคนเป็นกรรมการ โดยมีรองปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นกรรมการ และเลขานุการ และเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนยุติธรรมซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้ง จำนวนสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน และแนวทางในการดำเนินงานของกองทุน ออกระเบียบตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน พิจารณาให้ความเห็นชอบ รายงานแสดงการจัดการกองทุนและรายงานประจำปี ออกประกาศเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน และปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการหรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย ในการนี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ให้ความช่วยเหลือคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอในทุกภารกิจของกองทุน ทัวราชอาณาจักร และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ในการพิจารณา ให้ความช่วยเหลือดังกล่าว กรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถเสนอคำขอให้คณะอนุกรรมการ พิจารณาได้ ให้ประธานอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือประธานอนุกรรมการประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นผู้พิจารณาและรายงานให้คณะอนุกรรมการดังกล่าวทราบโดยเร็ว ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและอนุกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (ร่างมาตรา ๑๓ ถึงร่างมาตรา ๒๕)

๒.๓ หมวด ๓ การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน กำหนดให้บุคคลอาจขอ ความช่วยเหลือจากกองทุนในการดำเนินคดี การขอลปล่อยชั่วคราว การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือการได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสนับสนุนโครงการให้ความรู้ทางกฎหมาย แก่ประชาชน โดยการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี ประกอบด้วย ค่าจ้างทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดี ซึ่งการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ประชาชนในการดำเนินคดีและการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบ จากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือหรือคณะอนุกรรมการประจำจังหวัด ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์และข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุน รวมทั้งฐานะ ของบุคคลดังกล่าว และโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือหรือบรรเทาความเสียหายตามกฎหมายอื่น สำหรับการพิจารณาให้ความช่วยเหลือการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้คำนึงว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว จะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่อเหตุร้ายอันตรายประการใดหรือไม่ กรณีการขอลปล่อยชั่วคราวนี้ กองทุนสามารถออก หนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนมาวางศาลแทนการวางเงินประกันต่อศาลได้ โดยในหนังสือ รับรองการชำระเงินของกองทุนต้องระบุว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยผิดสัญญาประกันและถูกปรับ เป็นเงินเท่าใด กองทุนจะเป็นผู้ชำระแทน โดยก่อนออกหนังสือรับรองดังกล่าว ผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งประสงค์จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจะต้องทำหนังสือสัญญากับกองทุนว่า หากกองทุนต้องชำระ เงินค่าปรับ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องชดใช้เงินให้แก่กองทุนจนครบถ้วน และจะต้องนำสามมีภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้าง มาเป็นผู้อยู่ค้ำประกันด้วย สำหรับกรณีการให้ ความช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ผู้ยื่นคำขออาจได้รับเงินค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล รวมทั้งค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ เงินช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีที่ถูกถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนถึงแก่ความตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ หรือเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ในการนี้ ให้คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือมีอำนาจพิจารณาให้การสนับสนุนผู้เสนอโครงการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอดังกล่าว ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (ร่างมาตรา ๒๖ ถึงร่างมาตรา ๓๒)

๒.๔ หมวด ๔ การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ กำหนดให้กองทุนต้องจัดให้มีระบบบัญชีที่เหมาะสมเพื่อบันทึกรายการทางบัญชีและแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนโดยถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี รวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเป็นประจำ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด นอกจากนี้ กำหนดให้กองทุนต้องยื่นรายงานแสดงการจัดการกองทุนต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง จัดทำงบการเงินเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุนเสนอผู้สอบบัญชีภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานการสอบบัญชีของกองทุนเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี โดยให้ประกาศงบการเงินและรายงานการสอบบัญชีในราชกิจจานุเบกษา และกำหนดให้กองทุนจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี สำหรับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินของกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๓๓ ถึงร่างมาตรา ๔๐)

๒.๕ หมวด ๑๐ บทเฉพาะกาล กำหนดให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนยุติธรรมตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ บรรดาคำขอใด ๆ ที่ได้ยื่นไว้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ และยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม และกำหนดให้บรรดาระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ที่ออกตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔๑ ถึงร่างมาตรา ๔๔)